

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Prostředí domácího násilí a jeho vliv na dospívající mládež

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Lenka Součková

Vypracovala:
Lucie Bednaříková

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Domácí násilí a jeho dopad na dospívající mládež zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 29. 2. 2012

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Lence Součkové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Lucie Bednaříková

OBSAH

Úvod	7
1. Domácí násilí.....	10
1.1. Projevy domácího násilí	12
1.2. Znaký domácího násilí	15
2. Domácí násilí a dospívající mládež	18
2.1. Mládež	19
2.2. Mládež jako oběť a svědek násilí	21
2.3. Násilné osoby	28
3. Negativní dopad domácího násilí na mládež.....	31
3.1. Fyzické a jiné dopady	33
3.2. Vliv na sociální vztahy	35
4. Řešení problému domácího násilí u mládeže	37
4.1. Postupy a pomoc.....	38
4.2. Zákony na ochranu před domácím násilím	40
4.3. Pomocná centra a sdružení	42
5. Šetření u dospívajících dětí.....	45
5.1. Vzor dotazníku	45
5.2. Zpracování získaných výsledků	47
Závěr	65
Resumé.....	67
Anotace	68
Seznam použité literatury	69

„ Domáci násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou..“

(Schneider H. J.)

Úvod

„*Domov je tam, kde je rodina.*“ (Jakub Šik). Domnívám se, že k uvedenému citátu není moc potřeba něco dodávat. Podle mého názoru se zde vyskytují ta nejdůležitější slova pro každého z nás - domov a rodina. Pro mě domov představuje místo, kam se ráda vracím, kde nacházím lásku, teplo, jistotu a především bezpečí. Kde na mě bude vždy někdo čekat s otevřenou náručí – moje rodina. Představuje nejdůležitější součást života každého jedince. Rodina je definovaná podle Psychologického slovníku jako „*společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí*“¹. Skupina, kterou můžeme nazývat základem státu. Lze ji tedy považovat za nejpodstatnější sociální skupinu.

V rodině se tvoří vztahy a pevná pouta, která mají největší význam pro ty nejmladší členy. Úlohou rodičů je vést děti ke správnému vývoji, jednání, chování, názorům, hodnotám a postojům. Představují pro dítě vzor, který si ponese celým svým životem. Dítě je napodobuje a identifikuje se s nimi. To mu pomáhá se správně začlenit do společnosti². Smysl rodiny je podle Matějčka³ v hlubokých a citových vztazích mezi dítětem a jeho vychovatelem. Tyto citové vztahy se stávají životní jistotou dítěte, jeho základní psychickou potřebou. Pokud dojde však k nějakému negativnímu projevu, má to dopad na dítě i na celý zbytek jeho života. Podle Satirové⁴ existují čtyři nejdůležitější aspekty v rodině. Jedná se o komunikaci, sebehodnocení, společné vazby a pravidla. Bohužel se však ne vždycky jedná o rodinu fungující. V domácnostech, kde panuje domácí násilí, není pro dítě zrovna bezpečné a vhodné prostředí pro vývoj a šťastné dětství.

Už pojem domácí napovídá, že se jedná o násilí, které probíhá doma. Jedná se o násilí skryté, soukromé a beze svědků, a proto tím nebezpečnější. Agresor se ho snaží skrývat, což se mu někdy daří i několik let. Problematika je úzce spojena se sociální pedagogikou, protože se jedná o celosvětový patologický problémový jev, který postihuje všechny věkové kategorie i pohlaví bez výjimky. Proto je dle mého názoru domácí násilí součástí pedagogických disciplín. Sociální pedagogika může mladistvému pomoci v oblasti psychologické, sociální i právní. Snaží se oběti pomoci trauma překonat a začít nový a lepší život.

---

¹ http://is.muni.cz/th/179856/ff_m/DP.pdf

² http://is.muni.cz/th/333790/ff_b/bakalarska_prace.pdf

³ http://is.muni.cz/th/179856/ff_m/DP.pdf

⁴ SATIR, V. *Kniha o rodině*. Praha : Práh, 1994. s. 12-14

Lidé, kteří byli v dětství obětí násilí, se často k týrání uchylují také. Důvodem bývá to, že jiné prostředí neznají a neví, že mohou oni sami vytvořit harmonickou rodinu a nemusí chyby svých rodičů opakovat.

O domácím násilí existuje celá řada mýtů. Jak jsem již zmiňovala, násilí může postihnout úplně každého bez ohledu na věk, vyznání, pohlaví, barvu pleti nebo kulturu. Lidé se dříve domnívali, že se násilí týká jen nižších vrstev. Dalším omylem je spojování násilí s alkoholem nebo drogami. Pravdou je, že nejsou nikdy příčinou násilí, ale často průvodním jevem. Mnoho lidí se může divit, proč oběť už tedy dávno neutekla, když je to tak nesnesitelné. Hlavním důvodem u žen bývají děti. Matky mohou mít strach o střechu nad hlavou, o ekonomickou situaci a některé strach z ostudy před ostatními lidmi, a proto týrání raději snáší dál. Je rozdíl také mezi „italskou domácností“ a domácností s násilím. U domácího násilí jsou nerovné pozice agresora a oběti. Násilník má nad ohroženou osobou moc a kontrolu a k týrání dochází pravidelně a je eskalující⁵.

Podle mého názoru by měly děti prožít své dětství v klidu, s láskou rodičů, v podnětném prostředí, užívat si bezstarostnost a teplo domova. Jedná se přeci o nejkrásnější období života, kdy se dítě vyvíjí, poznává svět, než ho srazí na kolena krutá rána násilí.

V poslední době byla medializována řada případů týrání dětí a člověk až teď zjišťuje, kolik zla a násilí je kolem nás a vůbec o tom nevíme. Podle mě jsou lidé nevšímaví, nestarají se o ostatní a neví, co se kolem nich děje. Mnoho z nich tvrdí, že se problematika začíná řešit až teď. A mají pravdu, domácí násilí se tady vyskytovalo vždy, ale ve společnosti bylo bráno jako tabu, které si řešila sama každá rodina, a v zákonech nebyly dány hranice, co přesně je považováno za trestné. K posunu přispěla především celá řada neziskových organizací, která se zapojila do boje proti tomuto patologickému jevu. Snaží se pomáhat obětem, především těm nejohroženějším, jako jsou děti a ženy. I právní legislativa se v tomhle ohledu činí, tak můžeme doufat, že se situace zlepší, protože se jedná o hrozivou záležitost. Domnívám se, že problémem je i nedostatečná obecná informovanost. Lidé vědí, co se pod pojmem „domácí násilí“ skrývá, ale myslím, že jen okrajově. Řada z nich si ani nedokáže představit, co všechno oběti v tomto násilí zažívají, co musí snášet a jak se situace řeší. V současné době se mi zdá, že se málo lidí aktivně zapojuje pomáhat druhým.

---

⁵ <http://www.idtbmo.cz/myty-o-domacim-nasili-versus-realita>

Téma „Prostředí domácího násilí a jeho vliv na dospívající mládež“ jsem si pro svoji bakalářskou práci vybrala, protože mě toto téma zajímá a chtěla jsem se o něm sama dozvědět více. Dost se mluví o násilí na ženách a poslední dobou i na seniorech, ale děti a mladistvé shledávám jako nejohroženější skupinu. Ve své práci chci přiblížit především základy této problematiky ve vztahu k dětem a mladistvým. Pro svoji praktickou část jsem zvolila formu dotazníku, kde jsem chtěla zjistit informovanost a postoj dětí k této problematice.

1. Domácí násilí

„ Není na světě nic hroznějšího než nenáviděný domov. Být nešťasten ve styku s jinými lidmi je přirozené, ale být nešťasten doma přirozené není.„

(Blaise Pascal)

Problematiku domácího násilí nelze zařadit pouze mezi problémy současné doby, protože prolíná celými dějinami lidstva. V minulosti byl tento druh násilí považován za vysoce soukromou věc, kterou si řešila každá rodina sama, a proto bylo velmi obtížné se o této hrůzné skutečnosti vůbec dozvědět, postavit se jí a bránit se⁶. Domácí násilí jako násilí takové vzniká v 70. letech 20. století a je definováno jako násilí, kterého se dopouští partner (muž) na ženě. Před 10 lety se domácí násilí začalo řešit až poté, kdy mělo znaky trestného činu⁷.

Pojem domácí násilí lze definovat jako psychické, fyzické, sexuální či ekonomické násilí, které vždy probíhá mezi blízkými osobami. Podstatným znakem jsou jasně vymezené role, kde jedna osoba je vždy týraná, tj. osoba ohrožená, a druhá osoba týrá a ubližuje, tj. osoba násilná⁸. K násilí dochází vždy v soukromí osob a opakovaně, problémem je nedostatečné množství důkazního materiálu a svědků. Incidenty postupem času nabývají na intenzitě a tím dochází k tomu, že není včas podniknout zásah k ukončení napadání ze strany agresora a situace se stále zhoršuje a je těžší podniknout proti tomu nějaký krok⁹. Ať už se jedná o jakoukoliv situaci, zneužívání není nikdy přijatelné, ať už přichází od ženy, muže, dospívajících nebo seniorů.

Domácí násilí a zneužívání existuje pouze z jediného důvodu, a to je plná kontrola a nadvláda nad obětí ze strany násilníka, kdy mezi pachatelem a jeho „kořistí“ je jasná nerovnost a jejich role se nikdy nemění. Zneužívání a domácí násilí se vyskytuje ve všech věkových skupinách, ve všech ekonomických vrstvách, národnostech a profesích. Lze je pokládat za komplexní jev, který se může vyskytovat v různých podobách z různých příčin¹⁰.

Jako každé násilí dokáže napáchat mnoho škody, konkrétně násilí, které se odehrává doma, může úplně změnit osobnost člověka, napáchat velké škody jak materiální tak citové

---

⁶ HRUBINKOVÁ, Z., et al. Psychologie a sociologie ekonomického chování. Praha: Grada, 2008. s. 215

⁷ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada, 2008. s. 9

⁸ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et al. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: Grada, 2007. s. 109

⁹ <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

¹⁰ <http://www.idtbmo.cz/myty-o-domacim-nasili-versus-reality>

a v neposlední řadě zničit rodinu. Může trvat dlouhá léta, než se oběti odhodlají své „noční můry“ ukončit a pokusit se žít normální život.

Domácí násilí je v dnešním světě všudypřítomným problémem a je to závažný sociálně patologický jev, který se může dotknout úplně každého. Je nutné si uvědomit, že neexistuje žádný typický obraz tohoto násilí. Mezi faktory, které bývají často ovlivňující, patří drogy a alkohol. Existují však případy, kdy se pachatel jeví jako slušný člen společnosti¹¹.

Na rodinu má domácí násilí devastující dopad a rodina přestává plnit své základní funkce. Dochází tak k ničení bezpečného prostředí domova.

Je dobré také vědět, jak odlišit domácí násilí od běžných rodinných problémů a krizí:

1. Přímým dotazováním - klíčové jsou dotazy na fyzické, psychické, sexuální a také ekonomické násilí (např. jak se u pachatele agrese projevuje, co bývá příčinou útoku)

2. Pomocí tří kritérií:

A. Startér násilí - domácí násilí nikdy nevyprovokuje oběť

B. Opakování - násilí je opakované, nejedná se o jednorázový akt

- domácí násilí je proces, který má svůj start, vývoj a spěje k nějakému konci; dochází ke změně povahy vztahu

C. Pocit oběti - ohrožená osoba mívá strach z opakování násilí

3. Pomocí „psychologických“ signálů domácího násilí:

- zkreslení skutečné situace

- oběti schovávají své pocity vzteku, nejsou schopny jej ventilovat

- nejsou schopni žít společensky

- násilí bývá podceňované

- naučená bezmoc a sebeobviňování¹²

---

¹¹ <http://ezinearticles.com/?100-Domestic-Violence-Facts&id=5730454>

¹² <http://www.donalinka.cz/rady/pomahajicim-odbornikum/>

1.1. Projevy domácího násilí

Domácí násilí se vyskytuje často v několika formách současně, navíc má vzrůstající tendenci – psychické násilí se často vyhročí v násilí fyzické:

- **Fyzické násilí**

- jedná se o nežádoucí aktivní činnost pachatele a podle mého názoru je nejnebezpečnější formou, která může skončit i smrtí oběti nebo závažným ublížením na zdraví
- jako aktivní formu fyzického násilí můžeme označit kopání, bití pěstí, facky, útoky směřované na hlavu (např. o stěnu, topení), bití různými předměty, řezání, pálení, tahání za vlasy, dušení, bodání, hrubé zacházení apod.
- u pasivní formy nejsou mladistvému zajištěny dostatečně základní potřeby v oblasti hygieny, výživy, zdravotní péče a školního vzdělání
- jedná se o formu, která je nejvíce viditelná a okolím lehce zaznamatelná
- bývá namířeno přímo proti oběti či proti osobám blízkým
- mezi chronická onemocnění, která se mohou vyskytnout u oběti jako důsledek domácího násilí, řadíme např. artritidu, pánevní bolesti, vředy nebo migrény. U těhotných žen může dojít k potratu, předčasnému porodu nebo poškození plodu¹³.

- **Psychické násilí**

- existuje zde celá řada projevů: vydírání a vyhrožování (vyvolání pocitu viny, vydírání přes děti nebo vnoučata, hrozba sebevraždou), přehnaná kontrola oběti (s kým se osoba stýká, kam jde, kontrola mobilního telefonu, omezování samostatnosti), zastrašování (výhružná gesta, ničení věcí, vulgarita), ponižování (zesměšňování, nadávky, přehlížení potřeb a přání)
- pro děti tyto projevy znamenají především ponižování, znehodnocování, vyhrožování smrtí či usmrcení někoho blízkého, omezování kontaktu s přáteli či rodinou, může být ubližováno jejich domácím mazlíčkům a ničeny hračky, není jim poskytnuto vhodné prostředí pro vývoj, nemají bezpečí domova, žijí ve strachu a nejistotě¹⁴.

---

¹³ http://en.wikipedia.org/wiki/Domestic_abuse

¹⁴ <http://www.ic-brno.cz/deti-domaci-nasili>

- u obětí psychického týrání se mohou objevit deprese, kdy se zvyšuje riziko sebevražděných úmyslů. Bývá také příčinou úzkostných poruch, které mohou vést ke vzniku posttraumatické stresové poruchy¹⁵.

Podle S. Harta a M. Brassarda (1991) lze rozlišovat pět subtypů psychického týrání:

1. **Pohrdání** – ponižování, zavrhování, posmívání a hrubé zacházení
  2. **Terorizování** – jedinec přihlíží rodinnému násilí a je mu pohroženo tělesným ublížením či zabitím
  3. **Izolování** – zákaz stýkání se s vrstevníky a dospělými, zavírání na WC nebo jiných tmavých místnostech
  4. **Korumpování** – vedení k antisociálnímu jednání, k užívání drog či alkoholu, přikázání starat se o mladší sourozence
  5. **Odepírání emoční opory** – jsou ignorovány pokusy o sblížení (např. „teď na tebe nemám čas“, „dej mi pokoj“, „neotravuj mě!“)¹⁶
- **Sexuální násilí**¹⁷
    - můžeme sem zařadit znásilnění, nucení k sexu, provádění praktik, se kterými oběť nesouhlasí, sexuální návrhy, obscénnosti, sledování pornografie, zneužívání dítěte pro pornografii
    - Sexuální zneužívání je možné definovat jako zapojení vývojově nezralého dítěte nebo adolescenta do sexuálních aktivit, které nemusí ještě plně chápat a je narušováno sociální tabu v rodinných kruzích.
    - Zneužívající bývají mnohdy starší než adolescenti, jsou v pozici autority a vymáhají aktivity silou nebo podvodem.
    - sexuální násilí je psychiatrický problém, protože vede k okamžitým a dlouhodobým emočním dopadům na dítě
    - sexuální zneužívání může být chápáno v rámci sociálním, protože bývá spojeno s rodinami s nízkým příjmem, omezeným rodičovským vzděláním a vyšší mírou sociální patologie (Finkelhor, 1984)

¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Domestic_abuse

¹⁶ LANGMAIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2006. s. 283

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et al. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: Grada, 2007. s. 52-53

- oběti sexuálního násilí trpí projevy strachu ve vztahu k určitým situacím, jsou úzkostné, straní se společnosti, uzavírají se do sebe, trpí nočními můrami, mohou být sexuálně agresivní k svým mladším sourozencům, vrstevníkům, i k hračkám, někdy se může u pubescentů objevit promiskuitní chování

Kontaktní sexuální chování zahrnuje podle Čírtkové¹⁸:

- Nepenetrativní aktivity (dotýkání, mazlení, dráždění na prsou a genitáliích)
- Penetrativní aktivity (proniknutí pohlavním údem, prsty nebo předměty do genitálií)

- **Sociální násilí**

- jedná se o omezování svobody, zákaz kontaktu s přáteli a rodinou, hlídání telefonu, pošty a e-mailů až po úplnou izolaci

- **Ekonomické násilí**

- oběť dostává finanční prostředky na příděl, má omezený přístup k penězům, není sama vůbec zabezpečena, může mít zakázané chodit do práce a většinou nemá vůbec přehled o finanční situaci rodiny

STEM provedl v roce 2006 v České republice reprezentativní výzkum o domácím násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morfia:

Výskyt forem domácího násilí v %

- kombinace fyzického a psychického – 48 %
- pouze fyzické – 18 %
- kombinace fyzického, psychického a sexuálního – 14 %
- pouze sexuální – 1 %
- pouze psychické – 16%
- jiná kombinace – 3 %¹⁹

---

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et al. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: Grada, 2007. s. 53

¹⁹ <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2006-stem/>

1.2. Znaky domácího násilí

„ Násilí je protikladem moci, protože moc pramení z masové spolupráce, kdežto k násilí není třeba velkého počtu lidí, stačí účinná technologie. “

(Hannah Arendtová)

Mezi klíčové znaky, podle kterých lze domácí násilí odlišit od běžných rodinných hádek, řadíme:

- Dlouhodobost a opakující se situace, což může trvat i několik let. Z jednoho incidentu nelze poznat, zda se jedná přímo o domácí násilí, ale může se jednat o jeho začátek.
- Dalším typickým znakem je skrytost - veškeré násilí a útoky jsou před veřejností schované v soukromí a bez možnosti je rozpoznat
- Každé takové násilí má eskalující charakter. Zpočátku se může jednat pouze o urážky, vydírání, ponižování, které může přejít v bití, škrcení, až může vyústit ve zdraví i životu ohrožující útoky.
- Role jsou jasně vymezeny, role násilníka a jeho oběti jsou jasně dané a nikdy se nemění.

Abychom mohli mluvit o opravdovém domácím násilí, musí být splněny všechny tyto znaky²⁰.

Rizikové faktory, které doprovázejí vznik domácího násilí²¹:

- ztráta zaměstnanosti
- finanční závislost na partnerovi
- zdravotní postižení a omezení
- vyšší věk a bezmocnost seniorů
- závislosti agresora
- špatné rodičovství a výchova dětí

---

²⁰ <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

²¹ <http://www.donalinka.cz/domaci-nasili/zakladni-informace/>

Komplikace rozpoznání domácího násilí²²:

- oběti často svoji situaci minimalizují a nepřikládají jí velký význam
- realita je většinou o dost horší, než ohrožené osoby popisují
- oběti zpravidla trpí studem
- ohrožené osoby nemusejí pravdivě uvádět důvody svých posttraumatických projevů a reakcí

Příčinou domácího násilí nebývá²³:

- alkohol a drogy
- onemocnění pachatele
- genetika agresora

Příčiny domácího násilí²⁴:

Celospolečenské - domácí násilí může být v naší společnosti podporováno převládající hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě a dominanci mýtů

Lokální - konkrétními faktory, které přispívají k domácímu násilí, mohou být nezaměstnanost, nízký příjem a nízká vzdělanost

Rodinné - pachatel věří ve vlastní právo ovlivňovat členy své rodiny

- členové rodiny mají jasně předepsané své role
- hluboké poznání blízkých osob

Osobnostní - vycházejí z individuálních charakteristik pachatele, osobnosti oběti a jejich vzájemné interakce. Pachatelé se naučili stresující a omezující situace řešit agresivně kvůli mechanismům sociálního učení. Je možné, že sami pachatelé si prošli těžkým dětstvím a zažili domácí násilí, které bývá velmi rizikovým faktorem.

---

²² <http://www.donalinka.cz/rady/pomahajicim-odbornikum/>

²³ http://is.muni.cz/th/329201/pedf_b/Problematika_domaciho_nasili.pdf

²⁴ www.is.muni.cz/th/329201/pedf_b/problematika_domaciho-nasili.pdf

Fáze násilí

Cyklus domácího násilí můžeme znázornit ve třech fázích:

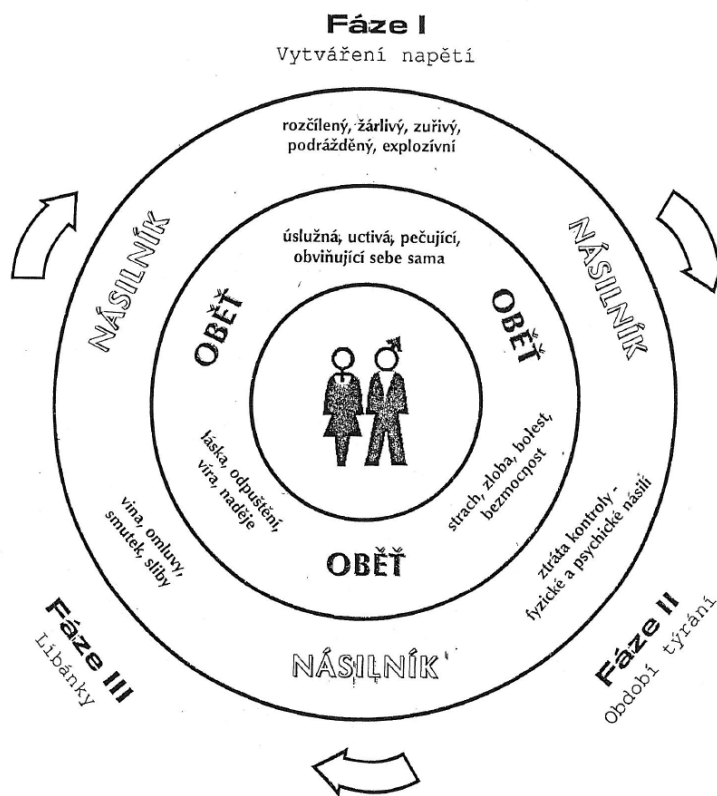
Fáze narůstání tenze zahrnuje pouze mírné útoky, jako je ponižování, nadávky, fyzické ubližování apod., u ohrožené osoby dochází ke strachu a obavám ze stupňování a zhoršující se situace.

Fáze násilí bývá relativně krátká, kdy trvání může být od několika minut po hodiny. V tomto okamžiku dochází již k otevřenému násilí a může dojít i k ohrožení života oběti. Dochází k eskalaci.

Fáze „líbánek“ či klidu je období, kdy se situace uklidňuje. Násilník se chová mile, omlouvá své chování a chce oběti vše vynahradit. Slibuje, že se to už nebude nikdy opakovat.

Sliby, případně odměny, jsou pak východiskem pro opakování.

Pokud dochází k neustálému střídání období násilí s obdobím „lásky“, pak je pro ohroženou osobu obtížné problém řešit a neustále doufá, že se situace zlepší. Pachatel je naopak utvrzován, že mu vše může procházet a chování není potřeba změnit k lepšímu²⁵.

Obr. č. 1. Cyklus domácího násilí²⁵

²⁵ <http://www.mp-opava.cz/domaci-nasili/default.html>

2. Domácí násilí a dospívající mládež

„Zlo zraku skryté bývá nejnebezpečnější.“

(Publilius Syrus)

Statistiky uvádějí, že v prostředí, kde dochází k domácímu násilí, jsou až z 90 % přítomny děti. Problematika dětí podle Světové zdravotnické organizace spadá pod syndrom zneužívaného a týraného dítěte, které užívá zkratku syndrom CAN.

U syndromu CAN se jedná o děti, které žijí v rodinách, kde dochází k domácímu násilí mezi rodiči nebo jejich příbuznými, dětem zde hrozí újma z fyzického násilí nebo mohou být vystaveny týraní psychickému, což bývá důvodem k jejich útěku z domova nebo skrývání se²⁶.

Násilí páchané v rodině zahrnuje „*jakýkoliv čin nebo opominutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, kteří podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho/její osobnosti*“ (Evropská rada, Programme of action Children and Violence, 2005-2007). Pojem špatné zacházení s dětmi (maltreatment) se rozumí zanedbávání péče o dítě a tělesné, psychické i sexuální zneužívání dítěte.

Děti, které jsou doma vystaveny domácímu násilí, vlivem tohoto patologického jevu zpracovávají podněty ze zevního prostředí jinak než děti, které násilí vystaveny nebyly. U těchto obětí patří mezi typické reakce naučená útočnost a agrese nebo naopak naučená bezmoc²⁷.

U mnoha dospívajících obětí dochází k nucenému rychlejšímu dospívání způsobené násilím doma a „mateřstvím“, kdy se musí starat i o své mladší sourozence. Často se stává, že pořádně nepoznají ani dětství a musejí dospět rychleji než jejich vrstevníci. Starají se o domácnost, vaří a uklízí. Všechno má velký negativní dopad na jejich psychiku²⁸. Děti a mládež jsou často neviděné a neslyšené oběti domácího násilí.

Teenageři, kteří doma prožívají domácí násilí, velmi těžce skrývají své traumatické zážitky před svými vrstevníky. Zvláště to bývá obtížné v dospívání, aby si udrželi masku a chovali se, jako by žili normální běžný život jako každý jiný. Nechtějí, aby o situaci v jejich

²⁶ <http://www.ic-brno.cz/deti-domaci-nasili>

²⁷ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., et al. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: Grada, 2007. s. 51

²⁸ <http://www.findcounseling.com/journal/domestic-violence/domestic-violence-children.html>

domovech věděli jejich vrstevníci, a chtějí utajit svůj život, což způsobuje špatné navázání bližších vztahů s vrstevníky. Jedinec pak trpí pocity osamocení, izolovanosti a sklíčenosti.

Pokud žije mladistvý v domácnosti s násilím, chybí mu režim v učení, bývá nervní a těžce se soustředí a to vše má dopad na jeho školní prospěch a práce²⁹.

2. 1. Mládež

"Mládež chce poznávat život a rozumět mu datem dneška. "

(Josef Čapek)

Dospívání bývá přechodná fáze duševního a fyzického vývoje člověka. Vyznačuje se řadou kognitivních, emocionálních, fyzických a subjektivních změn. Obvykle k němu dochází mezi pubertou a zletilostí. Mezi dospívající řadíme osoby ve věku od 13 do 19 let. Dospívání je obvykle doprovázeno větší nezávislostí na povolení rodičů nebo zákonných zástupců a menším dohledem.

Domácí prostředí a rodiče jsou stále důležité pro chování a volby dospívajících. U mladistvých, kteří mají dobrý vztah se svými rodiči, je méně pravděpodobné, že se zapojí do různých rizikových aktivit, jako je například alkohol, kouření, hráčství, nechráněný pohlavní styk nebo rvačky.

Adolescence je čas pro rychlý kognitivní vývoj. Piaget popisuje dospívání jako období života, ve kterém se jednotlivé myšlenky začínají více abstraktňovat a dochází k poklesu egocentrického myšlení³⁰.

Lze ji řadit mezi přechodnou fází lidského života, kdy člověk přestává být dítětem, avšak není zatím dospělým a stále je ještě jedincem ve vývoji. Dospívání patří k rizikovým obdobím lidského života, kdy se jedinec mění radikálně a velmi rychle. K tomuto rychlému vývoji přistupuje i možnost samostatného jednání dospívajícího, které mnohdy bývá nesprávné, neuvážené až rizikové. Z jedince se může stát složitá osoba, která může být velmi zranitelná.

---

²⁹ <http://ezinearticles.com/?Teenage-Depression---Domestic-Violence&id=4435092>

³⁰ <http://en.wikipedia.org/wiki/Adolescence>

Dospívání je díky formujícímu se období života srovnatelné v tomto směru s nejranějším dětstvím³¹.

V základním, biologickém smyslu, můžeme období adolescence vymezit jako ohraničený životní úsek. Na začátku se objevují první náznaky pohlavního zrání, zejména sekundární pohlavní znaky, a na jeho konci dojde k dovršení pohlavní zralosti s dokončením tělesného růstu, který už probíhá pomaleji. S biologickým zráním probíhá současně mnoho významných a nápadných psychologických změn, ke kterým patří pudové tendence a snaha je uspokojit. Postupem času získává jedinec nové sociální zařazení. Dochází k přechodu ze základní školy na školu střední a prohlubují se partnerské vztahy. Psychické, tělesné a sociální změny v období dospívání probíhají do jisté míry souběžně a jsou na sobě závislé.

Neustále také stoupají nároky na dospívající členy ze strany společnosti. Teenageři se začínají lišit jak od dětí, tak i od dospělých. Vytvářejí si vlastní zvláštní znaky i specifickou subkulturu, která se projevuje odlišným vyjadřováním i šatstvem. Zapojují se také do tvoření formálních a neformálních seskupení³².

Pro adolescenty je v tomto období velmi důležitý vztah s rodiči. Podstatnou shledávám především vzájemnou komunikaci a důvěru. Důležité je si na sebe udělat čas, naslouchat si, rodiče by měli být pro své děti příkladem a vzorem. Pro rodiče je dobré, když znají kamarády svých dětí a prostředí, kde tráví svůj volný čas. V neposlední řadě je vhodné se bavit i o negativních věcech, které se mohou kolem nich objevit a pomoci svým dětem se v tom orientovat a vše jim vysvětlit³³.

Z pohledu somatického vývoje u adolescenta je vývoj dokončován. Přibírání na váze se u dívek i chlapců snižuje.

Mezi další osobnostní rysy, které jsou v tomto období rozvíjeny, řadíme vnímání, inteligenci, paměť, sexualitu, normy chování, emoce a vztahy s vrstevníky.

Pro pubescenty je typické spíše povrchní, nepřesné pozorování se zjednodušenými a ukvapenými názory. Teprve v adolescenci dokážou účinněji užívat schopnosti abstrakce a uplatnit své poznatky a zkušenosti tak, aby se dokázali orientovat na podstatné situace.

---

³¹ MACHOVÁ, J., et al. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada, 2009. s. 171

³² LANGMAIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 142-143

³³ ŠPAŇHELOVÁ, I. *Průvodce dětským světem*. Praha: Grada, 2008. s. 169

Rozvoj intelektuálních schopností vrcholí, ale úplně nekončí. Rozumové výkony dospívajících ale nejsou ještě na úrovni dospělého člověka, protože nemají dostatečné vědomosti a zkušenosti. Je pro ně ale typická vysoká intelektuální aktivita.

Podle Crow-Crow je preferována logická paměť z důvodu krátkodobého efektu paměti mechanické, avšak ta i přesto neztrácí svůj význam a je užívána. Dospělým se adolescent stává v tom okamžiku, kdy se ve svých aktivitách obrací k druhým lidem a není středem vlastního zájmu jen on sám. Najít jasně vytyčená psychická kritéria, která by stanovila práh dospělosti, je velmi obtížné. Objevují se i názory, že dospívání se vlastně od dospělosti jasně oddělit nedá – také mladší dospělost je spojována s atributy síly a závislosti na druhých.

Jak uvádí E. Erikson, adolescenti si sami vybírají vlastní hodnoty a normy, které mohou být výsledkem hledání identity jedince. Vnitřní přesvědčení je podstatnější než vnější tlak na dodržování daných norem. Stojí si za tím, čemu věří a o čem je sám přesvědčen.

Emoce vyjadřují zvláštní způsob prožívání, které může být doprovázeno tělesnými reakcemi jako pohyby, nebo i smíchem a pláčem, či zčervenáním při rozpacích nebo třesem a zažívacími potížemi při trémě.

Pro dospívající jsou také velmi důležití vrstevníci, kteří jim pomáhají uspokojovat různé potřeby. Přítel pro ně představuje emoční jistotu a mívá většinou podobné zájmy a hodnoty. Podstatné jsou i partnerské vztahy, v tomto období většinou dochází k prvnímu sexuálnímu styku. Sexuální potřeby jedince a zájem o sexuální tematiku roste s vývojem pohlavní zralosti. Prožívání vlastní sexuality bývá pro mladé lidi spojováno s napětím způsobeným řadou vlivů, např. rozporem mezi sexuálními potřebami a společenskými normami nebo pohlavní zralostí.³⁴

2.2. Mládež jako oběť a svědek násilí

„Největší odvahu dokáže mladým lidem dávat jen láska.“

(Émile Zola)

Účinky domácího násilí na jeho oběti a svědky se mohou u každého dítěte lišit. Mezi příčiny, které umožňují dětem týrání přežít bez velké úhony, řadíme průměrný nebo nadprůměrný duševní vývoj s dobrou pozorností a interpersonální dovedností. Pro rozvoj jedince

---

³⁴ KELNAROVÁ, J., MATĚJKOVÁ, E. Psychologie 1. díl. Praha: Grada, 2010. s. 103-104

má velký význam i kontakt s lidmi a prostředím, pocit sebedůvěry, přitažlivost pro druhé jedince a možnost kvalitního vzdělávání a zaměstnání³⁵.

Pokud se oběťmi stanou děti, tak jsou nazývány „dětmi zažívajícími domácí násilí“ nebo „dětmi vystavenými domácímu násilí“ nebo „dětmi, svědky rodičovského/partnerského násilí“. V odborné literatuře³⁶ můžeme najít tři druhy rolí dítěte jako svědka domácího násilí.

U prvního náhledu je dítě stavěno do role pasivního pozorovatele.

Druhý způsob mu uděluje roli osoby prožívající domácí násilí otce vůči matce různým způsobem. V dnešní době se vyskytují i opačné situace, kdy je agresorem žena. Dítě může být přímým svědkem konaného násilí nebo může o situaci vědět, kdy se mu oběť s problémem svěří, jsou na ni viditelné následky násilí nebo střet může zaslechnout apod. Patří sem také ten způsob, kdy se otec chystá napadnout dítě, ale matka ho chrání a tak místo toho, aby bylo bito dítě, je bita matka a dítě je v této situaci v postavení svědka. Podstatou je, že potomek zde není týrán úmyslně, ale může dojít ke zranění omylem, kdy primárním cílem útoku je v tomto případě matka dítěte. Pokud je však zneužíváno přímo dítě, nejedná se již o dítě jako svědka domácího násilí, ale o tzv. „poly-viktimizované dítě nebo také „multi-viktimizované“ dítě, jak tyto oběti označují Barterová a Cunnighamová.

Třetí náhled už na dítě nahlíží jako na osobu aktivní, nikoliv již pasivní, které svoji situaci aktivně ovlivňuje. Dítě o epizodách násilí ví a reaguje na ně. Děti, svědkové domácího násilí, jsou při reagování na domácí násilí daleko aktivnější, než se obecně připouští.

Děti, které se stanou svědky domácího násilí, bývají vůči dospělým lidem v průběhu dětství útočnější. Je prokázáno, že pokud se děti účastnily soudu v postavení oběti, tak před ním často stanou opět, ale tentokrát v roli pachatele. U žen a dívek, které byly dětskými oběťmi, dochází k tomu, že se později stávají obětí znovu a snadněji.

U těchto dětí je pravděpodobné, že je postihne syndrom CAN. Pojem syndrom týraného dítěte vytvořil Kempe v pojednání, které bylo vydané v časopise Americké lékařské asociace v roce 1962. Znamená „*klinický stav malého dítěte, které je vážně týráno ze strany vlastního nebo adoptivního rodiče*“³⁷. Syndrom CAN znamená zneužívání, týrání a zanedbávání dítěte, úmyslné ubližování nejbližšími. Na dítě to má dopad po celý jeho život, na jeho celkový vývoj i postavení ve společnosti. U obětí může dojít k obtížné péči, následkem násilí mohou být

³⁵ <http://www.findcounseling.com/journal/domestic-violence/domestic-violence-children.html>

³⁶ www.is.muni.cz/th/273806/fss_b/bakalarska_prace.pdf

³⁷ LEIFER, G. Úvod do porodnického a pediatrického ošetřovatelství. Praha: Grada, 2004. s. 677-683

znetvořené, často nemocné, neklidné, nesoustředěné, pasivní nebo naopak příliš aktivní, probíhají u nich výkyvy nálad, trpí úzkostí a jsou plačtivé. Významným faktorem pro týrané nebo zneužívané mladistvé je ovlivnění temperamentu. Riziko také zvyšují určité odlišnosti od ostatních dětí. Mezi týranými mohou být děti nechtěné, které mají jiné pohlaví, než si rodiče přáli, dítě je postižené, retardované, předčasně narozené nebo nevlastní³⁸. Problémem je, že oběti mají tendenci vše minimalizovat, proto nemusí být pravé skutečnosti nikdy zjištěny.

Oběť nelze přesně identifikovat a charakterizovat, může se jí stát kdokoliv. Na základě dosavadních poznatků však můžeme specifikovat určité rysy, které jsou pro oběti typické. Cítí pocit bezmoci, viny a odpovědnosti za vzniklé domácí násilí, upadají do depresí, mají pocit sociální izolovanosti, nevěří v existenci řešení jejich situace, věří mýtům o domácím násilí, mají nízké sebevědomí a cítí rozpaky, pokud mají přiznat své týrání³⁹. Ve většině případů bývá pachatel silnější než týraný, i když ten nemusí být úplně nejslabší. Je však důležité, aby oběti a svědkové domácího násilí měli na paměti, že za těchto okolností nejsou nikdy vinni oni a **na vině je pouze ten, kdo se násilí na druhých dopouští**.

Pokud se stane, že je dítě přítomné domácímu násilí, pak je Policie ČR v této situaci povinna zahrnout dítě do kategorie osob ohrožených domácím násilím. Světová zdravotnická organizace v roce 2003 označila děti, které jsou svědky násilí ve svých domovech, jako psychicky týrané. Děti, které se stanou svědky domácího násilí, jsou tedy zároveň také oběťmi domácího násilí. Údaje jasně dokazují, že násilí páchané na blízké osobě v přítomnosti dítěte je pro něj vždy psychickou zátěží. Zvláště v případech, kdy otec páchá násilí na matce dítěte (dnes i matka na otci) a přitom nemusí být dítě samo cílem násilí. Vše má pro dítě závažné následky, a proto by při právním řešení situace měla být vždy upřednostněna ochrana a zájmy dítěte⁴⁰.

Děti ztrácejí pocit bezpečí a jistoty, které jim mají poskytovat právě jejich rodiče a blízké osoby. Záleží však na mnoha okolnostech, věku, ale i na intenzitě a frekvenci násilí, na které reagují děti rozdílně, někdo agresivně a jiný bázlivě a bezmocně.

---

³⁸ LEIFER, G. Úvod do porodnického a pediatrického ošetřovatelství. Praha: Grada, 2004. s. 677-683

³⁹ www.nasilidoma.cz/kdo_je_obet_kdo_agresor

⁴⁰ www.bkp.cz

Existuje několik faktorů, které ovlivňují důsledky dopadu domácího násilí na děti⁴¹:

- důležitá je reakce okolí, zda se snaží o podporu nebo projeví nezájem s danou situací
- záleží na věku a pohlaví dítěte
- kolika útokům musely být děti vystaveny
- jaké výchovné metody a tělesné tresty byly na děti užity
- jak vysoká byla brutalita násilí, kterému muselo dítě jako svědek násilí přihlížet

Děti se v takových případech raději emočně oddělují od společnosti, protože nechtějí riskovat citové ztráty, které zažívají doma. Trpí rozporuplnými pocity, jakými je láska a nenávist. Mají strach z násilníka, ale přitom jej mají rády.

Nevýhodou je, že si děti osvojují způsoby chování a postoje, které zaznamenávají doma a chápou to jako běžné a normální jednání a chování. Pokud tedy dítě vyrůstá doma s násilím, je více než pravděpodobné, že samo bude jednou násilí aplikovat, ať už na svých přátelích, sourozencích, partnerovi nebo svých dětech⁴².

Mezi další případy týrání, kde je obětí dítě, je týrání institucionální. Jedná se o násilí, kdy orgány sociálně právní ochrany dětí mají chránit zájmy dítěte, ale přitom je nutí do styku s násilnými rodiči. Z těch mají děti strach, jsou od nich zahrnovány příkazy a bývají agresivní a útoční. Jedná se nejen o bezdůvodné bití, ale i o křik, ponižování a vyvolávání strachu, což zanechává dospívajícím pokřivenou duši. U těchto dětí se může projevit dysfunkce ve fyzické, behaviorální, emocionální a sociální oblasti života⁴³.

Systémové týrání je prováděno ze strany těch, kteří mají dětem pomáhat a chránit je. Může se jednat o legislativní instituce, školské instituce, sociální pracovníky či zdravotnické instituce.

V naší republice se na přítomnost dětí u domácího násilí moc nepohlíží jako na něco závažného. Řada případů s domácím násilím se stále řeší pouze jako přestupky nebo nejsou řešeny vůbec, protože nejsou odhaleny. Oběti bývají viktimizovány i ze strany soudní legislativy z důvodu nedostatečné znalosti problematiky a důvodem bývá to, že obětem dostatečně nedůvěřují. Podle mého názoru to může být i tím, že si nedovedou představit, čeho všeho je

---

⁴¹ <http://www.stopnasili.cz/verejnost/deti-svedci-domaciho-nasili.html>

⁴² <http://www.stopnasili.cz/verejnost/deti-svedci-domaciho-nasili.htm>

⁴³ www.en-wikipedia.org/wiki/Domestic_abuse

pachatel schopen a vyprávění oběti se jim může zdát neuvěřitelné. Nebo naopak oběť si může díky rozpakům a nízkému sebevědomí své svědectví plést a působit nedůvěryhodně. A právě zde má sociální pedagogika své zastoupení. Domnívám se, že na tuto problematiku chybí příslušní odborníci, kteří by uměli s dětmi správně pracovat a k takovým situacím by potom vůbec nemuselo docházet. Existuje jen málo dostatečně vyškolených a odpovědných osob, které by mohly pomoci a to je v dnešní době velkým problémem. Může se stát, že v důsledku neznalosti a nedostatečné praxe je s dětmi jednáno „neohrabaně“.

O institucionálním týrání můžeme také hovořit v případech, kdy děti byly svědky brutálního domácího násilí a přitom jsou nuceny se setkat u soudu znovu s násilníkem. Spadá sem i opakované vyslýchání ze strany odborníků, kteří ale neberou výpovědi dětí vážně nebo jsou o nich opakovaně vypracovávány znalecké posudky. U lékaře to mohou být opakované nepříjemné prohlídky a vyšetření. Ve škole mohou být děti přetěžované, ponižované a je k nim přístupováno neadekvátně. To vše lze chápat jako týrání^{44, 45}.

Kazuistika⁴⁶

Mezi systémové týrání můžeme zařadit mediálně známý případ sedmiletého Dominika z Brna. Bylo zveřejněno, že chlapec byl týrán vlastními rodiči několik let. Mučili ho hladem, mlátili vařečkou a řemenem. Do bot mu dávali připínáčky a nutili jej v nich běhat, důvodem byla jeho hyperaktivita. Ve škole kradl spolužákům svačiny a často chyběl, což jeho matka omlouvala nemocí a alergií. Po odhalení musel být chlapec hospitalizován v nemocnici, protože byl podvyživený.

V rodině se řešil i případ sexuálního zneužívání Dominikovy starší sestry jejich bratrem. Celé kauze se dalo zabránit, protože na podlitiny, lysiny na hlavě, zlomeniny a jiné známky násilí u chlapce již upozorňovala jeho teta, škola a dětská lékařka. Bylo zde zjištěno pochybení ze strany sociálních pracovníků. Případ byl kvalifikován jako pokus o vraždu. Obě děti byly odebrány a převezeny do Klokánka, kde jsou spokojené a daří se jim velmi dobře. Chlapcův psychický stav se zlepšil a projevil i umělecké nadání.

---

⁴⁴ <http://www.rodina.cz/clanek8288.htm>

⁴⁵ <http://www.detidoma.eu/systemove-tyrani/>

⁴⁶ <http://hledej.idnes.cz/clanky.asp?f=p&slovo=tyrany%20dominik&d=http://brno.idnes.cz/>

Na rodiče byla uvalena vazba. Zároveň bylo zjištěno pochybení ze strany sociálních pracovníků, které nevykonávaly svoji práci a povinnosti, tak jak měly. Byly obviněny z trestného činu maření úkonu veřejného činitele z nedbalosti. Do rodiny pravidelně docházely na kontroly, protože rodiče již byli odsouzeni k podmíněnému odnětí svobody za týrání staršího syna. Na akutní situaci však včas neupozornily, i když bylo na dítěti násilí znatelné a bylo na něj již několikrát upozorňováno, tak týrání nezabránilo.

U dospívajících, kteří mají zkušenosti s domácím násilím, se objevuje pocit neustálé ostražitosti, zda jsou jejich blízké ohrožené osoby, zpravidla matka a sourozenci, v pořádku. Je možné, že ve škole požádají své učitele, aby jejich rodinu zkontrolovali a přesvědčili se, že jsou v bezpečí. Toto znepokojivé chování a závislost může vážně narušit jejich schopnost soustředit se na práci ve škole⁴⁷.

Problémem u těchto dětí je především izolovanost. Kvůli tomu mohou být v kolektivu mezi vrstevníky v podřadné roli. Je to tím, že se do společnosti nezapojují, bývají odtažité a nevyhledávají kontakt s ostatními. Jedná se o problém nízkého sebevědomí, které jim brání se skamarádit. Může se ale také stát, že si mladiství kamarády i přes těžkosti naleznou, ale protože si nepřejí se s nimi podělit o složitou situaci v rodině, tak se mohou cítit osamoceni. Mladiství, kteří jsou poznamenáni domácím násilím, se mezi vrstevníky cítí odlišní. Nezajímají se o problémy druhých a nechťejí se zapojovat do jejich řešení, protože běžné problémy okolí nepovažují za skutečné problémy. Samo dítě může být použito jako izolující prostředek ze strany otce proti matce. Horší je to u mladších dětí, které jsou na matce závislé. U dospívajících jde o dobrovolnou izolaci s cílem matku chránit a podpořit ji. Pokud jsou tyranem izolováni, nesmí chodit ven, navštěvovat ostatní vrstevníky a provozovat záliby. Může se stát, že pokud si dítě i přes zákaz agresora domů přivede kamaráda, tak je i před jeho zraky páčáno násilí, aby se situace již nemohla více opakovat. Tím dá agresor dítěti jasně najevo, že porušilo zákaz a musí být za to potrestané. Znamená to, že dítě násilí neunikne ani před dalšími svědky⁴⁸.

Sebevědomí mladistvého hraje významnou roli ve školských zařízeních. Určí, zda si dítě dokáže vybudovat mezi vrstevníky nějaké postavení a jaká role mu bude ve třídě připsána, zda se bude jednat o šaška, premianta, otloukánka nebo odmítané dítě.

---

⁴⁷ www.ehow.com/about_6524792_domestic-violence-child-behavior.html

⁴⁸ www.is.muni.cz/th/273806/fss_b/bakalarska_prace.pdf

Existuje řada důvodů, proč mladiství svědci o své situaci mlčí⁴⁹:

- nemusí rozeznat, že je chování dospělého agresora špatné
- bojí se o budoucí stav celé rodiny
- nejsou v kontaktu s osobami, které by mohly pomoci
- bojí se, co se stane s nimi samotnými
- jsou přesvědčení, že oni mohou za situaci, která se doma odehrává
- neznají dospělého, kterému by mohli plně důvěřovat
- stydí si za celou záležitost a chtějí vše udržet v tajnosti

Podle studií⁵⁰, které provedla **Nadace naše dítě**, existují děti, jejichž chování přitahuje násilí:

- Jedná se o děti, které nedovedou zaujmout své rodiče. Může se jednat o děti pasivní a apatické, které mohou své rodiče dráždit.
- nesnesitelné chování dětí, jako je chování úzkostlivé, vystrašené s komunikačními problémy
- stylem svého chování mohou své rodiče obtěžovat, například svojí nemocí, hyperaktivitou, plačtivostí nebo pubertou
- mladiství nemusí naplňovat očekávání svých rodičů, pokud se narodí dítě postižené, neprospívající ve škole či dítě nechtěné

Oběti se mohou odnaučit vyjadřovat přímo své pocity a otupují své emoce, kdy se tak mohou chránit před bolestí. Snaží se o úplné „vymazání“ pocitů, o ztrátu paměti, která je ohraničená anebo v extrémních případech se může změnit v mnohočetnou osobnost. Týraná osoba nikdy neprozradí reálnou vážnost incidentů. Mezi další symptomy patří vysoká ochota vyhovět druhému nebo vštěpená bezmoc. Svým nevýrazným chováním se snaží zachovat klid a nevyvolat další rozbroje.

---

⁴⁹ www.is.muni.cz/th/273806/fss_b/bakalarska_prace.pdf

⁵⁰ ŠPAŇHELOVÁ, I. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2011. s. 39-40

2.3. Násilné osoby

„ Zlo se někdy tváří jako vyslanec dobra, avšak jeho tajným záměrem je škodit ještě víc.“

(Paulo Coelho)

Domácí násilník je osoba, která se může v práci a mezi lidmi chovat vzorně a násilí se dopouští pouze doma. Okolí vnímá tohoto jedince jako spořádaného a slušného občana a pokud se dostane na povrch, že se jedná o osobu agresivní, nikdo tomu nechce věřit a nemusí tuto skutečnost brát vážně. Jedná se o člověka „dvojí tváře“. Díky tomu tak může být násilí skryto a delikvent uniká spravedlnosti, zatímco oběť tiše trpí uzavřená do sebe bez povšimnutí. Může se stát, že se časem stane z oběti také tyran a svoji zlost si vybíjí na slabších jedincích, jako jsou například děti, senioři nebo zvířata⁵¹.

Násilí můžeme popsat jako uplatňování převahy, moci a síly, zneužití moci nad někým a touha svou oběť ovládat. Pro násilnou osobu představují nejvhodnější objekt děti. Existuje celý výčet důvodů, proč právě děti jsou nejsnadnější „kořistí“. Bývají fyzicky slabší, sociálně a psychicky nevyzrálé a většinou na dospělých závislé, protože pro ně představují autoritu. Agresori mohou dítě přesvědčovat, že neposlouchá, jsou zlobivé a zlé, a domácí násilí je zasloužený trest. Kdyby byly hodnější, možná by se jim to nestalo. Což není samozřejmě vůbec pravda⁵².

Podle odborné literatury lze charakterizovat rodiče, kteří mohou být agresivní ke svým dětem⁵³:

- Rodiče se mohou dostat do stresové situace, jsou dlouhodobě nezaměstnaní a nemohou si najít práci.
- Může se jednat o psychicky narušené osobnosti a agresivní mohou už mít ve své povaze.
- Rodiče mohou trpět zdravotními problémy, soustředit se pouze sami na sebe a jsou neklidní.
- Spadají sem i osoby závislé, např. na drogách, alkoholu nebo gambleři.
- U osaměle žijících rodičů hrozí riziko, protože nemají komu svěřovat své pocity a mohou také trpět strachem, aby zabezpečili své dítě po stránce finanční, bezpečnostní i emocionální.

---

⁵¹ www.is.muni.th/364586/fsps_m/domaci_nasili-jako_projev_ag....pdf

⁵² ŠPATENKOVÁ, N., et al. Krizová intervence pro praxi. Praha: Grada, 2011. s. 126

⁵³ MARTÍNEK, Z. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Praha: Grada, 2009. s. 38

- Rodiče mohou být příliš mladí, nezkušení, bez pořádných životních zkušeností nebo nemají dostatečně zkušené partnery, kteří je budou v budoucnu podporovat.
- Můžeme sem zařadit rodiče, kteří byli v dětství sami týraní a zneužívání. I když si přejí pro své děti jiný život, tak se jim to nemusí podařit, protože sami nevědí, jak správně žít a jak se chovat, když to sami nezažili. I když se moc snaží a chtějí se ke svému dítěti chovat jinak, opakuje se u nich většinou chování, které zažili oni sami.
- Často se jedná o rodiče vytížené, jak svojí prací, tak i svými zájmy. V tomto případě mohou dítě svými požadavky zatěžovat a nedávat mu dostatečně volný prostor pro jeho vývoj.

V roce 1968 K. E. Moyer jak u lidí, tak i u zvířat, definoval sedm typů agrese. Podle jeho teorie se může agresorem stát kdokoliv. Jako typy agresí uvádí⁵⁴:

- predátorská agrese
- agrese mezi samci (případně samicemi)
- agrese vyvolaná strachem
- rodičovská agrese
- sexuální agrese
- agrese jako obrana teritoria

Agresor může mít typické vlastnosti, jako je nízké nebo naopak velmi vysoké sebevědomí. Není schopen si uvědomit důsledky svých činů, odmítá za ně nést zodpovědnost a může svádět vinu za své činy na druhé. Věří ve stereotypní postavení mužů a žen, cítí se nedoceněný a trpí přehnanou žárlivostí. Ublížovat druhým se pro něho může stát radostí, ale odmítá sám sebe vidět jako surového tyrana⁵⁵.

Delikventi užívají různé taktiky, aby získali nadvládu nad svou obětí. Mívají v rodině hlavní slovo a rozhodují za všechny členy. Ostatní musí bez odmlouvání poslouchat, tím si násilník utvrzuje svou dominantní pozici. Jedná s lidmi jako se služebníky nebo vlastnictvím. Snaží se u obětí o snížení sebevědomí nadávkami, urážkami a zakazováním a tím nad nimi získat moc. Izolací docílí závislosti na své osobě, může jim zakázat chodit do práce, stýkat se s lidmi či

---

⁵⁴ MARTÍNEK, Z. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Praha: Grada, 2009. s. 38

⁵⁵ www.nasilidoma.cz/kdo_je_obet_kdo_agresor

chodit do školy. Vydírá svou sebevraždou, týráním domácího mazlíčka či ublížením dalším členu rodiny, což je pro dítě frustrující. Své chování se ale bude snažit vždy omlouvat.

Agresoři pečlivě zvažují, kdy a kde násilí provedou. Snaží se vše skrýt před ostatními a na veřejnosti se chovat, jako by se nic nestalo. Své hrubé jednání ukončí pouze tehdy, pokud je to prospěšné pro ně. Veškeré důkazy, které by je mohly usvědčit, pečlivě maskují a chovají se tak, aby nebylo nic nápadné a podezřelé⁵⁶.

---

⁵⁶ www.helpguide.org/mental/domestic_violence_abuse_types_sings_causes_effect.htm

3. Negativní dopad domácího násilí na mládež

„ *Hněv pomine, nenávisť v srdci zůstane.* “

(Dánské přísloví)

Domácí násilí má na dospívající mládež obrovský dopad po stránce psychické, vývojové i fyzické. Děti se musí potýkat s celou řadou problémů, které jim jejich stav, zničený násilím v jejich domovech, přinesl⁵⁷.

U zanedbávaného dítěte je možné zaznamenat několik typických znaků, podle kterých můžeme poznat, že je cílem agresivity⁵⁸:

- podvýživa, hlad, hltavé a rychlé jedení
- pomalý růst
- nedostatečná tělesná hygiena – zápach, špinavé oblečení, ekzémy
- nevhodné oblečení vzhledem k počasí
- zanedbané zdravotní potřeby – špatné vidění, zkažené zuby
- neošetřená poranění
- stížnosti na bolesti
- apatie, vysoká unavitelnost, nedostatek zájmu
- nechápavost, pasivita, malá slovní zásoba
- dítě se může uchýlit ke krádežím a žebrotě
- nechodí do školy, velmi pozdě přichází a odchází, toulá se
- je dlouho samo venku – nemá dostatek dohledu
- neurotické projevy – pomočování, kousání nehtů
- bývá nesoustředěné, neumí se učit, nemá žádné návyky
- malá sebeúcta
- delikvence, alkohol, drogy, nezvladatelné chování

---

⁵⁷ PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Praha: Grada, 2006. s. 120

⁵⁸ PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Praha: Grada, 2006. s. 120

Bydlet v domě, kde dochází k domácímu násilí, může mít pro děti v pubertálním věku celoživotní ničující následky. Mládež se snaží, aby zapadla mezi vrstevníky a zároveň udržela svůj rodinný život v tajnosti. Teenageři si formulují vlastní teorie o vztazích a někdy nemají zrovna představu o správných modelech⁵⁹.

U mladých lidí se mohou objevit studijní problémy, agresivita, problémy s chováním, mohou přilnout ke svému pečovateli nebo učiteli, trpět depresemi, být roztěkaní, dochází u nich k psychickým změnám, strachu, nespavosti, podrážděnosti, mají velmi nízké sebevědomí, trpí nočními můrami, mohou se u nich vyskytnout fobie, nedovedou vhodně řešit problémy, mohou se pokusit o pomstu, přestat se věnovat zálibám, objevují se u nich sebevražedné sklony a záškoláctví. V dospělosti se u nich může projevit také agresivní jednání a tentokrát jsou v roli násilnické osoby sami. Občas se schylují i ke kriminálnímu chování, nadměrné konzumaci alkoholu, užívání návykových látek a mohou se u nich projevit sexuální problémy⁶⁰.

Starší děti postrádají schopnost řešit konflikty a obtížné situace ohleduplně, asertivně a v klidu. Četností výskytu násilí se děti stávají pomalu imunní a pro řešení sporů neznají nic jiného než agresi a brutalitu. U chlapců se může jako reakce na prožívané násilí doma objevit nekontrolovatelné chování, boj, rvačky, křik, vyhrožování anebo také týrání jiných dětí nebo zvířat.

Děti jsou často plaché, chtějí se stáhnout z prostředí, nerady chodí do školy, straní se kamarádů a spolužáků. Může dojít také k tomu, že traumatické události způsobují návrat mládeže k ranějšímu stádiu vývoje, děti často zapomínají dříve získané dovednosti nebo mají problém se soustředěním se na domácí úkoly. Může se zdát, že oproti dřívějším schopnostem dojde k poklesu jejich intelektuálních schopností ve srovnání s jejich vrstevníky⁶¹.

---

⁵⁹ www.findcounseling.com/journal/domestic-violence-children.html

⁶⁰ www.findcounseling.com/journal/domestic-violence-children.html

⁶¹ www.ehow.com/about_6524792_domestic-violence-child-behavior.html

3.1. Fyzické a jiné dopady

Fyzické dopady

Trauma, které zažívají děti, ať už jako oběti či svědkové, hraje hlavní roli v jejich vývoji a má vliv na fyzickou pohodu. U dětí se objevuje úzkost a pocity viny. Mohou být vyděšeny i bouchnutím dveří nebo spadnutým předmětem.

Mladiství mohou trpět velkým množstvím tělesných příznaků. Trápit je mohou obecné bolesti, jako je bolest hlavy či břicha, potíže s vyprazdňováním, opary nebo podrážděnost. Bolesti bývají spojovány s depresivními poruchami u těchto dětí. Mohou také vykazovat pocity únavy, kdy dochází k usínání i během vyučování kvůli nedostatečnému spánku doma. Oběti bývají také často nemocné, nemají dostatečně osvojenou osobní hygienu a mívají tendenci konat rizikové činnosti nebo spáchat sebevraždu⁶².

U fyzicky týraných dětí se vyskytuje řada poranění a popálenin, které nedovedou rozumně vysvětlit. Mohou se objevit podlitiny a vytrhané vlasy. Oběť nerada hovoří o svém stavu a může trpět strachem z rodičů a nechutí se vracet domů⁶³.

Dopad na psychiku mladistvého

Děti, které jsou svědky násilí mezi matkou a otcem, jsou často nazývány „zapomenuté oběti“. Jedná se sice o nepřímou oběť násilí mezi rodiči, ale je vystaveno psychickému týrání. Mladistvý může být často používán jako nástroj manipulace s obětí. Hlavním následkem může být trauma, kdy je dítě určitým způsobem poškozeno, především jeho psychika. Děti si ve většině případů chování svých rodičů osvojí.

Mladistvé často pronásledují další stresové situace, které jsou součástí domácího násilí. Jednak mohou prchat s rodičem z domu před agresorem, přihlíží policejním zákrokům u nich doma nebo jsou v kontaktu s pachatelem po odluce rodičů⁶⁴.

Dopad sexuálního násilí

Sexuální zneužívání v dětství bývá uváděno jako nejčastější příčina sebepoškození v adolescenci a věk, kdy k týrání došlo, ovlivňuje vážnost sebepoškozovacího aktu. Čím mladší

---

⁶² www.en-wikipedia.org/wiki/Domestic_abuse

⁶³ PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Praha: Grada, 2006. s. 120-123

⁶⁴ www.is.muni.cz/th/273806/fss_b/bakalarska_prace.pdf

dítě je v období domácího násilí, tím horší je způsob ubližování si. Trauma, které dítě zažilo, způsobuje iniciaci záměrného poškozování⁶⁵.

Vliv na emoce

Mladistvý může cítit odpovědnost za týrání, cítí strach, stud z prožité situace, hněv, zmatek, pocit bezmoci, neschopnost měnit věci, nervozitu a úzkost.

U psychicky týraných dětí dochází k opožděnému mentálnímu vývoji, obviňují se ze vzniklé situace a ze všeho špatného, nepřiměřeně reagují na své chyby, mají strach z nových situací a z budoucnosti. Dítě se cítí velmi osaměle, má pocit, že jej nemá nikdo rád, že si nic nezaslouží a nic nemá význam, projevuje se neuroticky a může začít brát omamné látky, aby uniklo realitě. Chování u něj může být buď extrémně agresivní, nebo naopak extrémně pasivní⁶⁶.

Vliv na kognitivní jednání

Mladistvému přijde násilí v rodině normální, hodnotí jako správné někoho bít a nadávat mu. Trpí nízkým sebevědomím, identifikuje se s rolí agresora či oběti a dochází u něj k nesprávnému posuzování situace.

Vliv na chování

Dochází k tomu, že se snaží na sebe upoutat pozornost, přebírá role dospělých, může se objevit i porucha příjmu potravy, noční pomočování a můry. Mladiství se stahují do sebe nebo jsou naopak nadměrně agresivní. Trpí strachem, sebepoškozují se, utíkají z domova a stávají se z nich záškoláci. Mohou se dopouštět protizákonného jednání.

---

⁶⁵ KRIEGELOVÁ, M. Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci. Praha: Grada, 2008. s. 71

⁶⁶ PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Praha: Grada, 2006. s. 119-120

3.2. Vliv na sociální vztahy

Děti a mladí lidé mívají problém navázat dobré vztahy s vrstevníky, konflikty neumí řešit v klidu. Většinou se od přátel izolují, aby nemuseli vysvětlovat situaci u nich doma, což souvisí i s problémem důvěry ke druhým lidem⁶⁷.

Rodinné prostředí je pro každé dítě velice důležitým místem. Domácí násilí ale bohužel ovlivňuje chování matky nebo otce vůči dítěti. Pokud je v domácnosti obětí matka, pak se její chování k potomkovi odvíjí od toho, zda je otec přítomen či ne. Její jednání může mít rozsáhlou stupnici, od něžnosti a láskyplné péče až po tvrdou disciplínu a fyzické tresty. Sama se snaží vypořádat s domácím násilím různými způsoby. Postoj k otci ze strany dítěte, svědka domácího násilí, může být rozpolcený a bývá zdrojem smutku a ambivalentních pocitů. Jako jedinou pozitivní stránku mu připisuje finanční zabezpečení.

U dítěte se často vyvíjí zdravotní problémy jako důsledek stresu a napětí doma. Zdravotní stav hraje velkou roli i ve škole. Může ovlivňovat jeho vztah k vrstevníkům a učitelům, kdy bude buď přijato do kolektivu spolužáků či nikoliv a zda bude pro učitele představovat problém nebo ne. Dobré vztahy ve škole mají velký význam a dítě se lépe vyrovnává s domácím násilím v rodině. Mezi nemoci, které mohou dítě postihnout, patří hyperkortizolemie. Jedná se o poruchu chování, kdy z hlediska okolí dítě reaguje velmi přehnaně. Dále to mohou být poruchy spánku, střevní potíže nebo oslabení imunitního systému. Těmto problémům je připisován psychosomatický charakter. U staršího dítěte se mohou rozvinout hyperaktivita s poruchou osobnosti a specifické poruchy učení.

Všechna mládež trpí mnoha problémy, se kterými potřebuje pomoci, ale bohužel bývají zřídka znatelné a zaznamenatelné. Nejvíce lze poznat symptomy v období adolescence, ale v době dětství, kdy bývá dítěti nejvíce ubližováno a potřebuje největší péči, je to pro okolí nejméně pozorovatelné. Dítě se nesvěřuje se svými starostmi a prožívá svá trápení samo uzavřené v sobě. Navíc dítě mnohdy nepozná, že situace, ve které se ocitlo, není v pořádku. Nedokáže zhodnotit situaci správně a bere tento stav jako normální rodinný život. Nedokáže srovnávat s jinými rodinami. Proto je velmi obtížné objevit dítě, které žije v domácnosti s domácím násilím.

---

⁶⁷ www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-644841.aspx

U dětí se důsledkem nepříznivého prostředí může vyvinout subdeprivace. U subdeprimovaných dětí dochází většinou k problémům ve vztazích mezi vrstevníky a učiteli. Nemají nižší inteligenci, ale mohou se jevit jako méně snaživé, někdy až hloupé. Reagují podrážděně a zlostně. Při změnách sociálního prostředí mohou působit nepříznivě a selhat.

Rizikové chování, které můžeme u mládeže také zaznamenat, je možné nazvat problémovým. Můžeme sem řadit vandalismus, agresi a předčasné sexuální aktivity, chování, které má negativní dopad na dítě a špatné chování ve vztahu ke škole, kam patří šikana nebo záškoláctví.

V důsledku zažitého násilí v rodinách se mohou chlapci ve svých vztazích chovat ke svým dívkám stejně násilnický. Dívky naproti tomu mohou brzy otěhotnět a založit svoji vlastní rodinu, kde chtějí nalézt podporu, kterou doma nezažily.

Z hlediska vzdělávání to není u dospívajících také vůbec jednoduché, neboť ve většině případů dochází k neustálému zhoršování známek. Mladistvý může být považován za hloupého a tím se ještě více prohlubuje nedostatek jeho sebevědomí. Může o sobě mít zkreslené představy, ztrácí motivaci a nedůvěřuje svým schopnostem. Domnívá se, že nedovede dosáhnout dobrých výsledků, a proto se o to ani nesnaží. Mnoha dětem se nepodaří studium ani dokončit. Ve výjimečných případech se některé naopak ke škole úplně upnou, berou ji jako únik z reality a mají výborné výsledky⁶⁸.

---

⁶⁸ www.is.muni.cz/th/273806/fss_b/bakalarska_prace.pdf

4. Řešení problému domácího násilí u mládeže

„ Když se vytratila veškerá naděje, když nikdo nepřichází na pomoc a krásy života vyprchaly, zjišťuji, že pomoc přece přichází, i když nevím jak a odkud.“

(Mahátma Gándhí)

Rozpoznání týraného či zanedbávaného dítěte záleží v první řadě na pocitech a intuici než na faktech. Pokud se jedná o dítě uzavřené a tiché, pro lektora nepředstavuje žádný problém a ani by jej nenapadlo, že má dítě doma takové trápení. Naopak dítě s agresivními sklony je označeno jako zlé a agrese bývá často prohlášena za poruchu chování. Málokoho ale napadne, že si tím mladistvý vyžaduje pozornost a prosí o pomoc. Proto bývá trestán nejen doma, ale i ve škole. Profesionálům, kteří s dětmi pracují, by se ale takové omyly stávat neměly.

U mladistvého, kde se později potvrdí CAN-syndrom, se můžeme domnívat, pokud máme možnost s ním trávit více času, že je zvláštní, jiné a podivné. Rozdíl můžeme poznat hned na začátku nebo postupem času, kdy změna nastane náhle nebo postupně.

U dítěte s CAN-syndromem je problém s emocemi. Může být až příliš stažené do sebe, kdy je nutné mu pomoci získat důvěru k ostatním lidem anebo se projevuje přehnaně agresivně a je nutné mu pomoci zvládat vlastní agresivitu. Právě tyto znaky bývají voláním o pomoc⁶⁹.

K odhalení týrání a zanedbávání může dát podnět oběť sama, cizí osoba, sám pachatel (obvykle s falešným vysvětlením) nebo odborný pracovník, který si to vyvodil ze situace. U nás i ve většině zemí je povinné ohlásit podezření na tyto trestné činy a zaměstnanci zdravotnictví jsou v tomto případě zbaveni mlčenlivosti. Pokud jedinec o situaci ví a neohlásí to, je to bráno jako trestný čin. V současné době se podaří odhalit jen část domácností, kde se vyskytuje násilí. Odhalení těchto trestných činů komplikuje řada faktorů. Může se jednat o lhostejnost lidí, stud ze strany oběti, strach z reakce pachatele nebo nedostatek informací o daném problému. K odhalení naopak přispívá znalost a informovanost. V posledních letech jsou velmi významné linky bezpečí⁷⁰.

---

⁶⁹ PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Praha: Grada, 2006. s. 119

⁷⁰ LANGMAIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2006. s. 296

4.1. Postupy a pomoc

Pro oběť je nezbytné si především uvědomit, že násilí mezi blízkými není normální, nikdo nemá právo někoho týrat a ubližovat druhým lidem, vina je vždy na straně pachatele, protože nikdo nesmí trpět. Není dobré si nechávat své pocity pro sebe, je lepší se svěřit osobám, kterým důvěřujeme a můžeme se na ně spolehnout. Mohou to být přátelé, známí nebo spolupracovníci.

Pro oběti je důležitá především komunikace. Měli bychom jim hlavně naslouchat, vyptávat se a věřit všemu, co nám sdělují. Realita bývá horší, než se ve většině případů uvádí. Je potřeba je ujišťovat, že situace má řešení. Je dobré si také vše, co nám bylo sděleno, zdokumentovat. Můžeme doporučit místa, kde najde oběť odbornou pomoc a připomenout nutnost vyhledání právníka. Určitě je důležitá motivace k aktivitě, a pokud se oběť rozhodne proti svému týráni bojovat, je důležité si pro začátek sestavit bezpečnostní plán, kam spadá řada bodů⁷¹ :

- naplánovat si nejlepší dobu k útěku
- uschovat si u někoho důležité osobní věci
- je důležité si zajistit důkazy o násilí
- pokud dojde ke zranění, nechat se ošetřit a říct pravdu
- je dobré si zjistit, na koho se můžete obrátit o pomoc
- zapamatovat si důležitá telefonní čísla (např. policie, organizace, kamarád)

Pro dítě, které se stalo obětí domácího násilí, je dobré si vyhledat v okolí spojence, který mu pomůže se v dané situaci zorientovat. Může se jednat o příbuzného, kamaráda, učitele či výchovného poradce. Pokud však nemá k nikomu takovou důvěru, může se obrátit pro odbornou radu na linku bezpečí nebo přímo na krizová centra. Pokud je mladistvý zraněný, měl by vyhledat pomoc lékaře a oznámit vše Policii ČR. Pro mládež platí stejný bezpečnostní plán jako pro dospělé.

Je dobré zajistit dítěti místo, kde se bude cítit v bezpečí, aby zde mohlo volně a bez zábran vyjádřit své pocity. Nejlépe pod odborným dohledem psychologa nebo psychoterapeuta. Je nutné zamezit také dalšímu násilnému chování v domácnosti. Dítě potřebuje vysvětlit, co se

---

⁷¹ www.donalinka.cz/rady/ohrozenym-osobam/prvni-krok/

děje. Nikdy neodsuzujeme násilníka jako osobu, ale pouze jeho neodpustitelné chování. Dalším důležitým krokem je seznámit mladistvého s bezpečnostním plánem a připravit ho na to, jak se při dalším konfliktu zachovat.

U mladších dětí se může objevit hrozba ze strany agresora, že půjdou do dětského domova. Je potřeba dětem vysvětlit, že se jedná pouze o krajní řešení. Výhodiskem je pobyt v krizových centrech nebo u příbuzných, případně pěstounská péče. Pokud je násilníkem pouze jeden rodič, je dítě svěřeno rodiči druhému.

U starších dětí dochází k obavám, že se budou chovat stejně agresivně a násilnický v budoucnu vůči vlastní rodině. Je nutné je proto přesvědčit o tom, že jak se budou chovat, záleží jen na nich, vybudovat v nich opět sebevědomí a chválit je za to, že násilné chování považují za špatné a nebezpečné.

Mladistvé čeká v souladu s domácím násilím, jako protispolečenským jednáním, řada výslechů. Musíme je seznámit s tím, jaký bude mít výslech průběh, kdo zde bude přítomen a na co se mohou ptát. Ujistit je, že je to běžné a nemají se čeho bát.

Dítěti musíme pomoci se se situací vyrovnat, pomoci mu své bolesti ventilovat a získat zpátky ztracenou důvěru. Je potřeba, aby své prožitky bralo jako součást svého života, a i když na ně nikdy nezapomene, tak se s celým zážitkem smířit a začít znovu normálně žít.

Je nutné ubezpečit mladistvého, že patologické symptomy, jako je úzkost či tiky, jsou běžným projevem prožitého domácího násilí. Poskytnout mu odbornou pomoc a ujistit ho, že na tak zátěžové situace reagují všichni úplně stejně.

Většina obětí se stydí za to, že byly týrané nebo zneužívané a bojí se negativní reakce okolí. Je nutné je přesvědčit, že jsou normální a jediný, kdo má mít pocit viny, je pachatel. Záleží pouze na nich, zda se svému okolí se svými hrůznými zážitky svěří či ne, ale je nutné je připravit i na negativní reakce společnosti.

Pro dítě může být velmi důležitá i terapie, která mu pomůže vypořádat se s pocity, které se u něj nastřádaly. Postupem času se u něj objevují pocity hněvu vůči lidem, kteří o týrání a zanedbávání věděli, ale nijak nezasáhli. Je potřeba, aby dítě své negativní pocity ventilovalo a zbavilo se jich⁷².

Pokud rodiče nebo opatrovníci neplní své povinnosti a ubližují dětem, tak ty s nimi nemusejí již nadále zůstat. Je dobré se na odchod připravit už dopředu a spolupracovat

---

⁷² PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Praha: Grada, 2006. s. 126-130

s odborem sociálně-právní ochrany dětí. Pokud se jedná o akutní situaci, může soud a sociální pracovníci rozhodnout předběžným opatřením. Soud může rozhodnout o změně osoby, která bude mít dítě v péči. V rozsudku se často přiklání k přání dítěte.

Pokud se jedinec odhodlá vyhledat pomoc, může se v takové situaci obrátit na⁷³ :

- lektory, výchovné poradce ve škole nebo školní psychology
- orgány sociálně-právní ochrany dětí
- linky důvěry
- Policii ČR
- krizová centra
- pracovníky pedagogicko-psychologických poraden
- soudy
- azylové domy
- praktické lékaře
- intervenční centra
- nemocnice
- záchrannou službu

Domnívám se, že se jedná o velice důležité informace, které by měla mít široká veřejnost.

4.2. Zákony na ochranu před domácím násilím

1. 1. 2009 vešel v platnost zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, kde je uvedeno oprávnění o vykázání z bytu nebo domu i jeho bezprostředního okolí. O vykázání rozhoduje Policie ČR, čímž poskytuje ohrožené osobě personální i teritoriální ochranu. Lhůta vykázání trvá 10 dní a jedná se o opatření preventivního charakteru. Vykázání je sděleno oběti i pachateli ústně a vydává se potvrzení o vykázání. Pokud je vykázána osoba nepřítomna, hned

---

⁷³ <http://www.donalinka.cz/rady/ohrozenym-osobam/detem/>

při prvním kontaktu je poučena o právech a povinnostech při vykázání, je jí předáno potvrzení o vykázání nebo získá informace o vykázání na lince 158.

Pokud vykázaná osoba s vykázáním nesouhlasí, tak o námitce rozhoduje krajské ředitelství Policie ČR. Policie je povinna poskytnout informace o vykázání intervenčnímu centru, pokud jsou přítomny i děti tak i OSPOD a v neposlední řadě příslušnému civilnímu soudu. Policie kontroluje vykázanou osobu do 3 dnů od vykázání.

Vykázaná osoba má zákaz vstupu do vymezeného prostoru, nesmí navazovat kontakt a přibližovat se k ohrožené osobě a je povinna odevzdat klíče od společného obydlí.

Vykázaná osoba je naopak oprávněna vzít si věci osobní potřeby, cennosti a doklady, kopii úředního záznamu o vykázání, sdělit příslušným úřadům novou adresu, vzít si věci nezbytné pro své povolání, ověřit si vykázání na tísňové lince 158 a být poučena o svých právech a povinnostech ze strany policie⁷⁴.

1. 1. 2007 vešel v platnost zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Zákon vychází z obecných poznatků domácího násilí bez ohledu na to, kdo je pachatelem a kdo obětí. Předpokládá se využití justice, policie a sociálních služeb. Zákon klade důraz na prevenci řešení domácího násilí⁷⁵.

Od 1. 1. 2010 se v trestním zákoníku objevil § 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí. Jedná se o týrání blízkých osob nebo osob žijících ve společném obydlí, nebo vysoký stupeň hrubého zacházení, bezcitnost, tělesné poškozování, vyhrožování, nucení k ponižujícím úkonům či žebrotě⁷⁶.

---

⁷⁴ <http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>

⁷⁵ <http://www.donalinka.cz/nova-legislativa/zakon-na-ochranu-pred-domacim-nasilim/>

⁷⁶ <http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/trestni-zakonik-tyrani-osoby-zijici-ve-spolecnem-obydli-199/>

4.3. Pomocná centra a sdružení

Intervenční centra⁷⁷

Intervenční centra poskytují krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím od 1.1. 2007. V případech vykázaní spolupracují s Policií ČR a nabízejí přechodnou odbornou pomoc a nehmotnou podporu. Koordinují spolupráci s dalšími navazujícími službami na úrovni kraje. Intervenční centra navštěvují osoby ohrožené domácím násilím a osoby, které nechaly pachatele vykázat. Umožňují také pomoc obětem, které se rozhodly řešit svoji situaci a hledají podporu, pomoc a radu. Každý zde může vystupovat anonymně.

Centra zaměstnávají vlastní psychology, právníky, koordinátory pro domácí násilí a sociální pracovníky. Je zde poskytována sociálně terapeutická činnost a pomoc při uplatňování práv a osobních záležitostí. Všechny služby jsou poskytovány bezplatně.

Adresa: Intervenční centrum Brno

Sýpka 25

613 00 Brno – Černá Pole

Telefon: 739 078 078 (nonstop)

Bílý kruh bezpečí⁷⁸

Organizace byla založena v roce 1991 a toto občanské sdružení působí po celé ČR. Poskytuje nestrannou, bezplatnou, odbornou pomoc svědkům a obětem trestných činů. Podílí se na prevenci kriminality a usiluje o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení. Službu poskytují dobrovolníci, jedná se o konzultanty, právníky a psychology.

BKP podala návrh na zákon o ochraně před domácím násilím i řadu podnětů k zákonodárným iniciativám.

Adresa: Poradna BKB Brno

Slovinská 41

612 00 Brno – Královo Pole

Tel./fax: 541 218 122

---

⁷⁷ <http://www.ic-brno.cz/co-je-intervencni-centrum>

⁷⁸ <http://www.domacinasili.cz/bily-kruh-bezpeci/>

Magdalenium⁷⁹

Magdalenium je organizace, která se nachází pouze v Brně a má utajenou adresu. Lze ji kontaktovat pouze telefonicky na čísle 776 718 459, a to 24 hodin denně. Provozuje azylový dům a poskytuje právní, sociální a psychologické poradenství.

DONA⁸⁰

DONA linka je celostátní telefonické služba fungující již od roku 2001. Pomáhá obětem i svědkům domácího násilí a profesionálům při výkonu povolání či kontaktu s ohroženou osobou. Respektuje anonymitu a diskrétnost.

Organizace poskytuje okamžitou právní, morální, organizační a psychologickou podporu. Pomáhá sestavit individuální bezpečnostní plán, poskytuje praktické rady, v akutních případech přivolá pomoc a pomůže vyhledat bezpečné ubytování.

Telefon: 251 51 13 13 (nonstop)

Persefona⁸¹

Organizace poskytuje odborné sociální poradenství obětem domácího násilí, znásilnění a sexuálního zneužívání, dále poradenství psychologické a právnícké a kontakty na další odborníky. Pomáhají vyhledat vhodné bydlení a poskytují doprovod na jednání s úřady. Působí na území Jihomoravského kraje. Poradenství je poskytováno osobám starším 18 let.

Adresa: Persefona o. s.

Jiráskova 8

Brno, 602 00

Telefon: 737 834 345, 545 245 996

Acorus⁸²

Acorus je organizace poskytující odbornou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Snaží se o překonání nepříznivé sociální situace a začlenění se do běžného života bez násilí. Mezi služby patří azylový dům, sociální poradenství a krizová pomoc.

---

⁷⁹ www.magdalenium.cz

⁸⁰ <http://www.donalinka.cz/dona-linka/zakladni-informace/>

⁸¹ <http://www.persefona.cz/sluzby.php>

⁸² <http://www.acorus.cz/cz/o-nas/poslani.html>

Adresa: Poradna pro osoby ohrožené domácím násilím

Dělnická 213/12

Praha 7

Telefon: 283 892 772 (nonstop)

5. Šetření u dospívajících dětí

U praktické části byl zvolen výzkum pomocí dotazníku. Jako respondenti byli vybráni žáci základní školy a Integrované střední školy ve Slavkově u Brna, kteří byli ve věku od 14 do 22 let. Jelikož se jedná o citlivé téma, dotazníky byly pro všechny samozřejmě anonymní.

Výzkum se skládal z 15 různých otázek a cílem šetření bylo zjistit míru informovanosti a postoje žáků na téma „Domácí násilí“ a jak se k problematice dětí v dnešní době staví. Domnívám se, že i přes dokumentární pořady v televizi, nespočet informací na internetu, různé brožury, školení a knihy, nemají informace přesné a nedovedou se k danému tématu vyjadřovat jasně a přesně. Mají určitou představu, co si pod pojmem domácí násilí představit, ale u podrobnějších otázek váhají.

Co se týče domácího násilí, hrají školní zařízení velkou roli. Děti zde tráví nejvíce času a svoje stěžejní vývojové období. Právě zde by se měli žáci dozvědět o problematice násilí v rodinách. Případně pokud je dítě samo svědkem či obětí násilí, aby bylo týrání včas zastaveno. Ve školách a školkách by měli být odborníci, kteří by měli tuto situaci hlídat a být o problematice dostatečně vyškolení. Existují sice školní psychologové a poradci, ale z vlastní zkušenosti vím, že ne vždy se jedná o vhodné a zcela informované kandidáty.

5.1. Vzor dotazníku

Dotazník o domácím násilí

Ahoj,

ráda bych Tě požádala o vyplnění mého dotazníku na téma “Domácí násilí” k mé bakalářské práci. Dotazník je anonymní a bude použit pouze pro mou státní zkoušku. Předem Ti velice děkuji za vyplnění a odpovědi dle Tvé úvahy.

Lucka B.

Vždy prosím zakroužkuj pouze jednu odpověď!

1. Jsi: muž / žena

2. Tvůj věk: .....

3. Studuješ:

- a) ZŠ
- b) SŠ

4. Dokázal/a bys vysvětlil termín “domácí násilí” ?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím přesně

5. Kde jsi získal/a informace o daném tématu?

- a) z TV, radia, časopisu, internetu..
- b) od přátel
- c) ve škole
- d) z informačních brožur
- e) doma
- f) jinde:.....

6. Chtěl/a bys získat více informací o problematice domácího násilí?

- a) ano
- b) ne

7. Dokážeš rozlišit roli agresora a roli oběti? Pokud “ano”, podle čeho? (napiš prosím do poznámky)

- a) ano
  - b) vůbec netuším
  - c) možná
- Pozn.:.....

8. Kdo se podle tebe vyskytuje nejčastěji v roli agresora?

- a) muž
- b) žena
- c) děti (do 18ti let)
- d) senioři
- e) jiné:.....

9. Koho považuješ za nejčastější oběť v domácím násilí?

- a) muž
- b) žena
- c) děti (do 18ti let)
- d) senioři
- e) jiné:...

10. Kterou formu domácího násilí považuješ za nejnebezpečnější?

- a) fyzické (bití, kopání, pálení, škrcení..)
- b) psychické (ponižování, vyhrožování, zastrašování..)
- c) sexuální (znásilnění, donucení k sexu či k odmítaným sexuálním praktikám)
- d) ekonomické (zákaz přístupu k financím..)

e) sociální izolace (bránění v návštěvách, kontrola telefonátů..)

11. Znáš nějaké organizace, které pomáhají obětem domácího násilí?

- a) ano, např. ....
- b) ne

12. Setkal/a jsi se někdy ve svém okolí s domácím násilím?

- a) ano
- b) ne

13. Byl jsi sám/a někdy obětí domácího násilí?

- a) ano
- b) ne

14. Kdyby se ti kamarád svěřil, že je svědkem násilí u nich doma, podpořil bys ho a pomohl mu?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

15. Koho bys požádal/a o pomoc v případě domácího násilí?

- a) přátele
- b) příbuzné
- c) učitele
- d) policii
- e) organizaci s péčí o oběti DN
- f) jiné:...

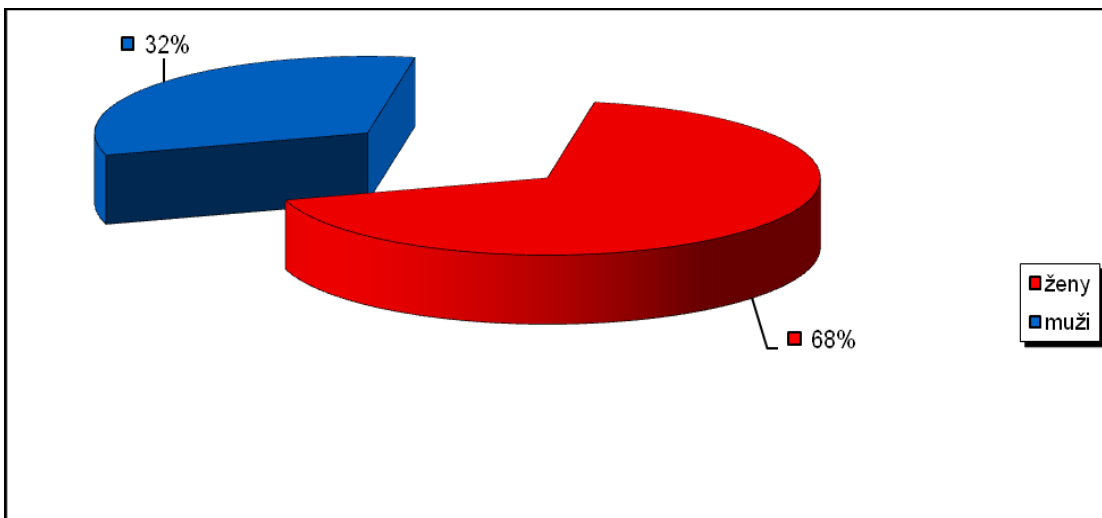
5.2. Zpracování získaných výsledků

ZŠ Tyršova

Na Základní škole Tyršova jsem dotazníky předala řediteli školy. Problém s výzkumem nebyl, škola mi vyšla plně vstříc a za to jsem velice vděčná. Ujistila jsem učitele, že se jedná o dotazník anonymní a pouze pro mé osobní potřeby ke státní zkoušce. Dotazníky byly vyplněny žáky z 9. ročníku, kde jsou dvě třídy. Za obě třídy bylo celkem 37 dotazovaných.

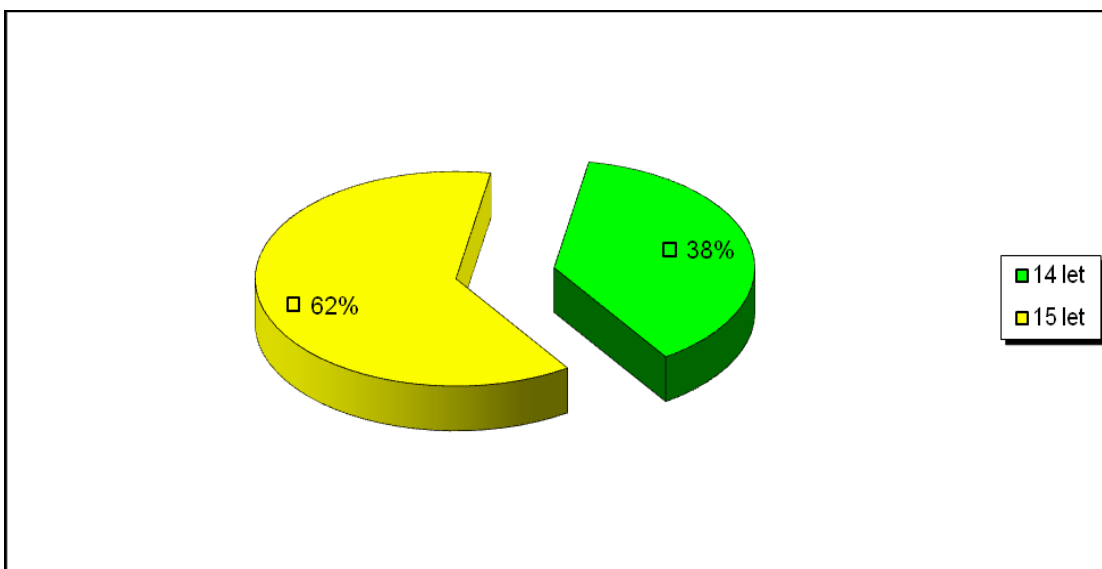
1) Jsi muž/žena?

Jako ve většině tříd převažují v kolektivu dívky. Docela mě však překvapil celkový počet žáků, který se mi zdá velmi nízký.

2) Věk:

Ve třídách se vyskytují děti ve věku 14 a 15 let, kdy starší děti převažují.

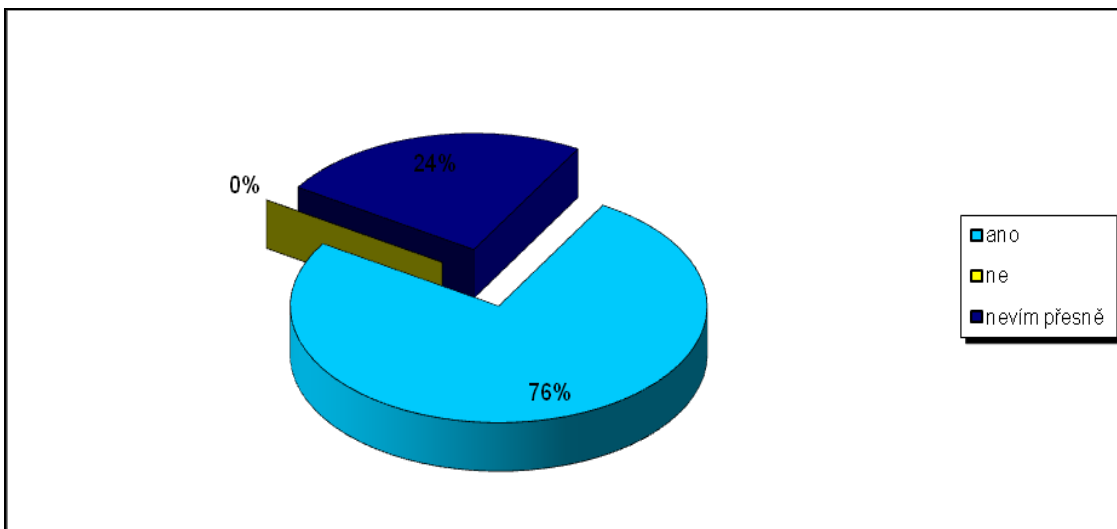

3) Studuješ ZŠ nebo SŠ?

U této otázky jsem zjišťovala, jakou školu děti studují. Na každou školu jsem dávala dotazníky zvlášť, a proto mi vyšlo 100 %.

4) Dokázal/a bys vysvětlit termín „domácí násilí“?

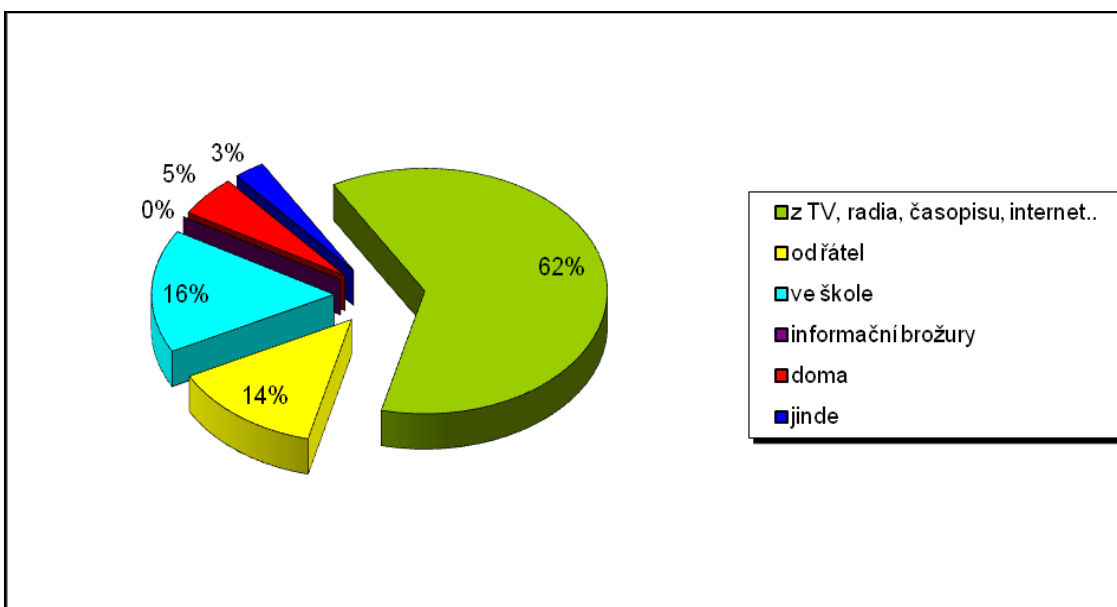
Otázkou jsem se chtěla dozvědět, jak jsou žáci o problematice informovaní, zda vůbec mají o tomto pojmu představu a setkali se s ním.

U odpovědí jsem byla ráda, že se nevyskytla žádná odpověď “ne”. I tak mě ale překvapilo celkem vysoké procento, kdy děti neví přesně, co domácí násilí znamená. Podle mého názoru jde spíš o nezáměr dětí o dané téma a i když se o něm poslední dobou dost mluví, tak to neupoutává jejich pozornost.

5) Kde jsi získal/a informace o daném tématu?

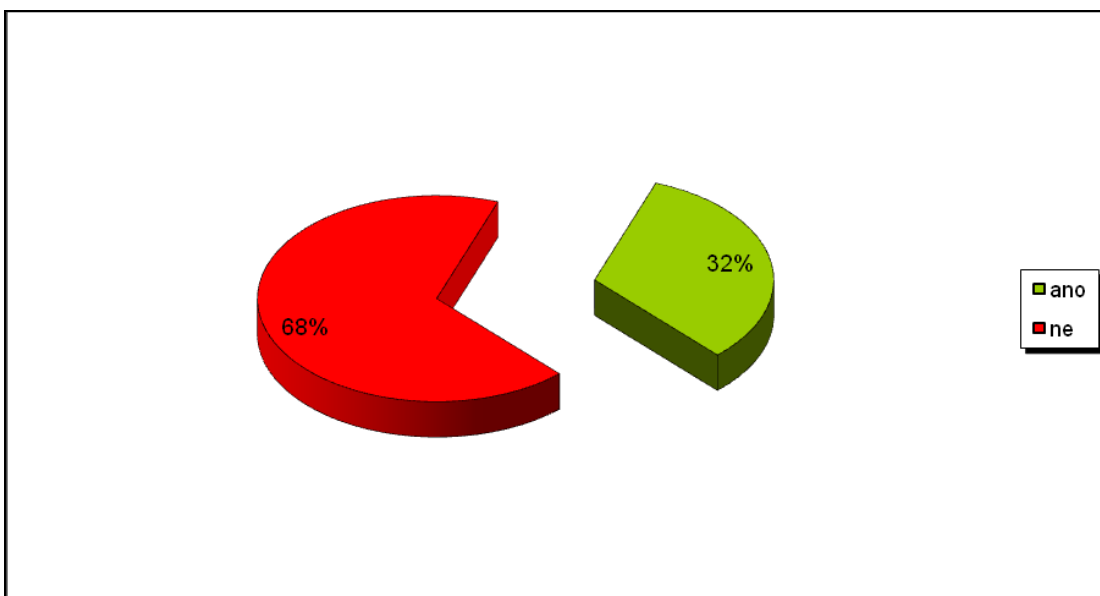
Zde mě zajímalo, kde se o domácím násilí žáci dozvěděli. Podle očekávání uvedlo nejvíce respondentů media, potom školu a přátele. Jak je vidět, děti u TV a internetu tráví nejvíce času. Škola má na děti vliv, protože zde tráví většinu času a přátelé jsou pro ně velmi důležití z hlediska důvěry, vzájemného svěřování se a komunikace.

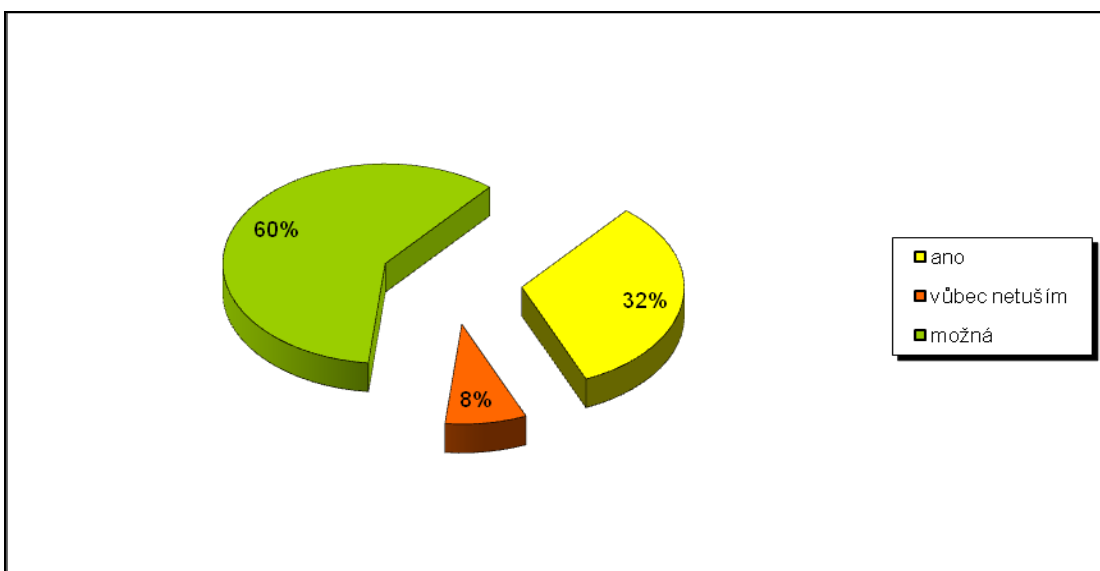

6) *Chtěl/a bys získat více informací o problematice domácího násilí?*

Většina respondentů uvedla zápornou odpověď, čímž mě překvapila. Je evidentní, že dospívající o problematiku zájem nejeví. Podle mého názoru je to nejen škoda, ale zároveň to může být i problém do budoucna. Děti by měly vědět o problematice od počátku vzdělávání. Je jasné, že v tomto věku se zajímají o jiné věci, ale v dnešní době může být jejich věk kritický, pokud jsou mezi nimi oběti nebo svědci domácího násilí. A nezájem okolí je může třeba i odradit se situaci postavit a řešit ji.

7) *Dokážeš rozlišit roli agresora a roli oběti? Pokud "ano", podle čeho?*

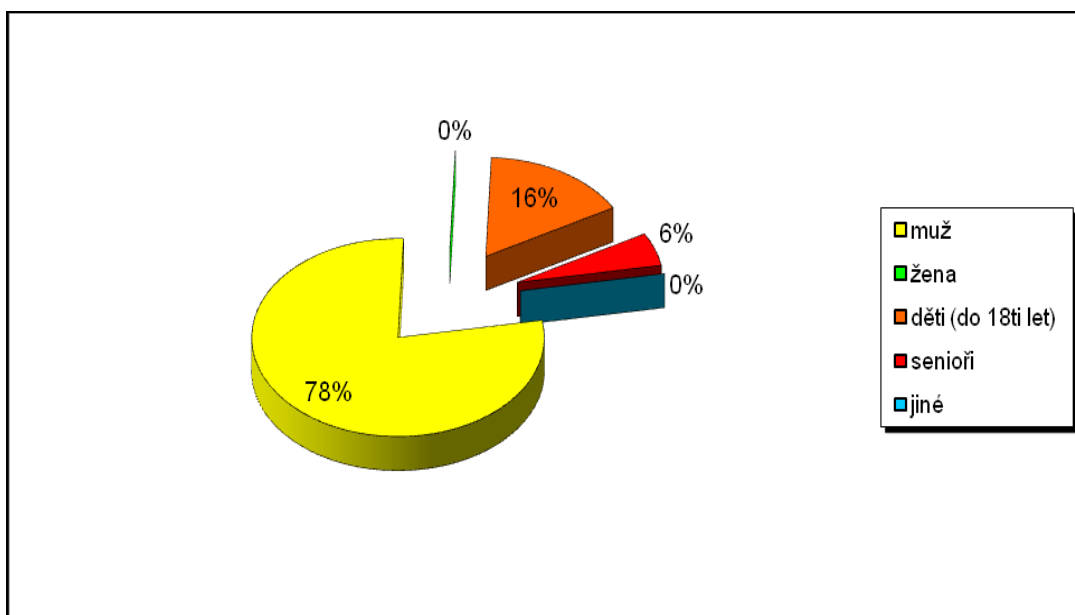

U této otázky jsem se domnívala, že v těchto pojmech budou mít dospívající jasno. Myslím si, že neodpověděli “ano”, aby se nemuseli rozepístovat a vysvětlit rozdíl. Proto se domnívám, že je výsledek zkreslený.

Pokud žáci odpověděli kladně, tak správně vysvětlí, kdo je agresor a kdo oběť. Uvedli, že *agresor oběť týrá a koná na ní násilí.*

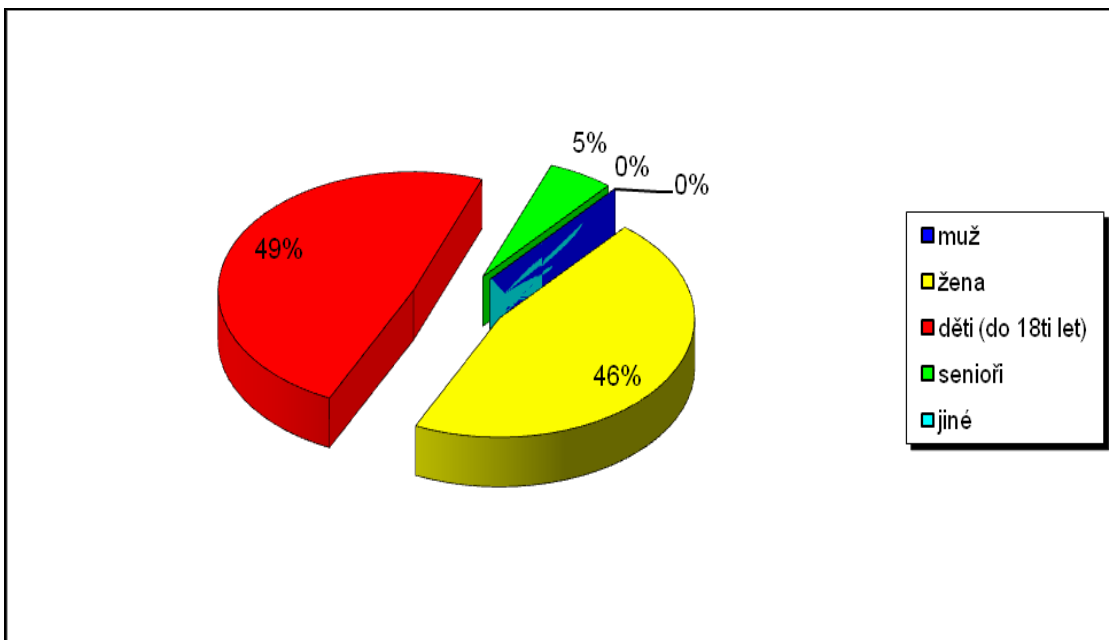
8) Kdo se podle tebe vyskytuje nejčastěji v roli agresora?

Mládež odpověděla, že v roli se nejčastěji vyskytuje muž. Podle mého názoru to není pravidlem, ale spíš je na něho pohlíženo jako na nejnebezpečnějšího násilníka. Překvapilo mě, že mezi agresory byli uvedeni i senioři a děti do 18 let. Samozřejmě se v roli násilníků objevit mohou, ale bývá to méně časté.

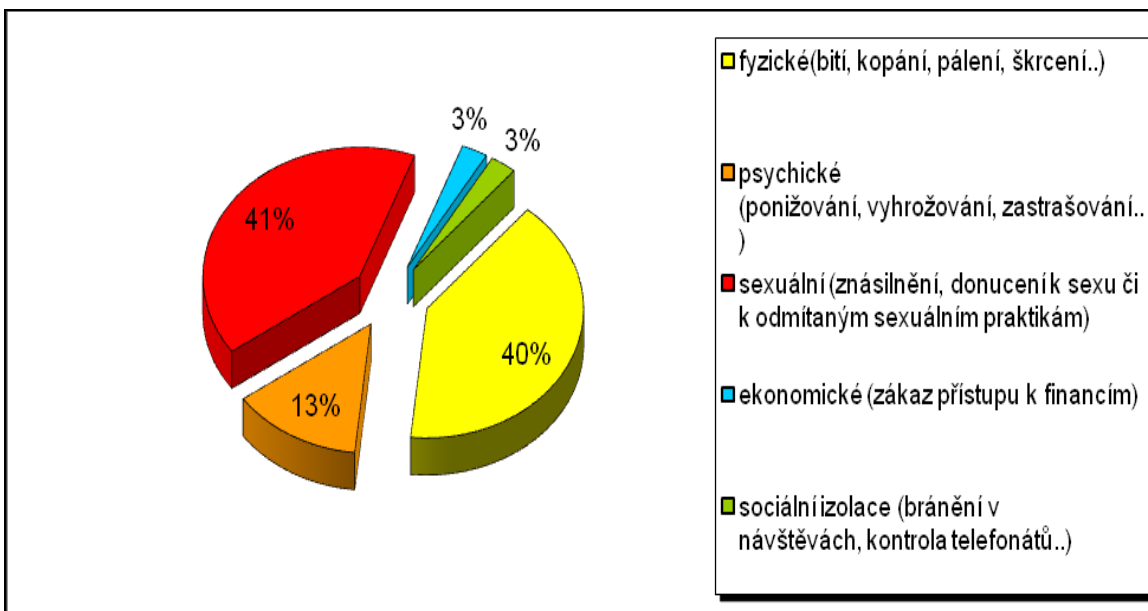

9) Koho považuješ za nejčastější oběť v domácím násilí?

Zde odpověděly děti správně. Podle dosavadních informací patří mezi nejčastější oběti ženy a děti. K nim v posledních letech přibyli i senioři, kteří byli ve výzkumu také zmíněni. Oběti se samozřejmě stávají také muži, ale nebývá to v takovém kvantu.

10) Kterou formu domácího násilí považuješ za nejnebezpečnější?

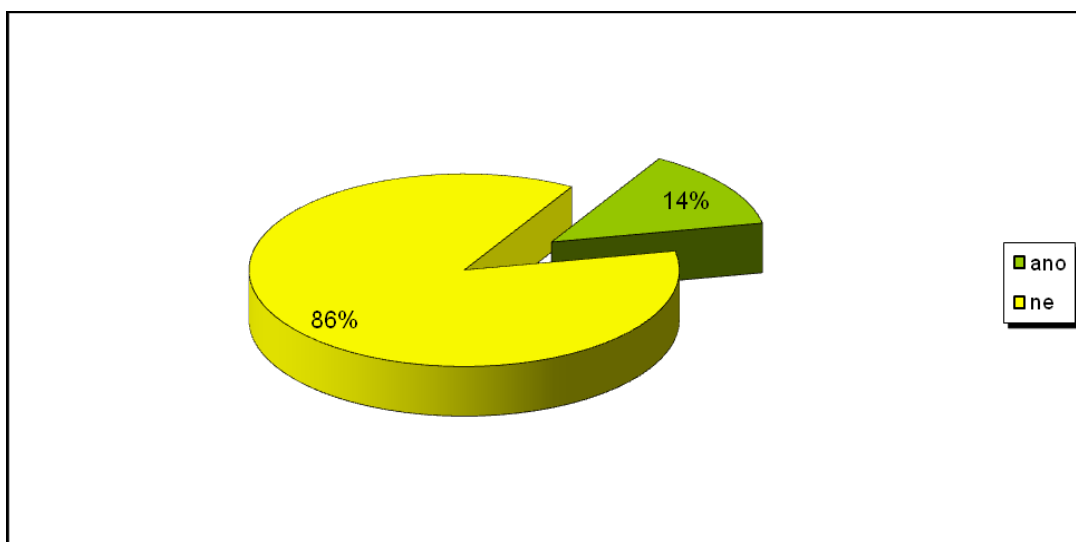
U této otázky byly vybrány všechny odpovědi. Za nejnebezpečnější formu však žáci považují násilí fyzické a sexuální. Domnívám se, že to může být způsobeno tím, že následkem těchto forem může být ublíženo na zdraví a v nejhorších případech dojde i ke smrti. Jako další formu uvedli psychické násilí, které je také považováno za jedno z nejčastějších a nejnebezpečnějších. Sice zde není člověk fyzicky týrán, ale důsledkem nátlaku může sama

oběť nebo svědek spáchat sebevraždu, která bývá i nejčastějším následkem sexuálního zneužívání.

11) Znáš nějaké organizace, které pomáhají obětem domácího násilí?

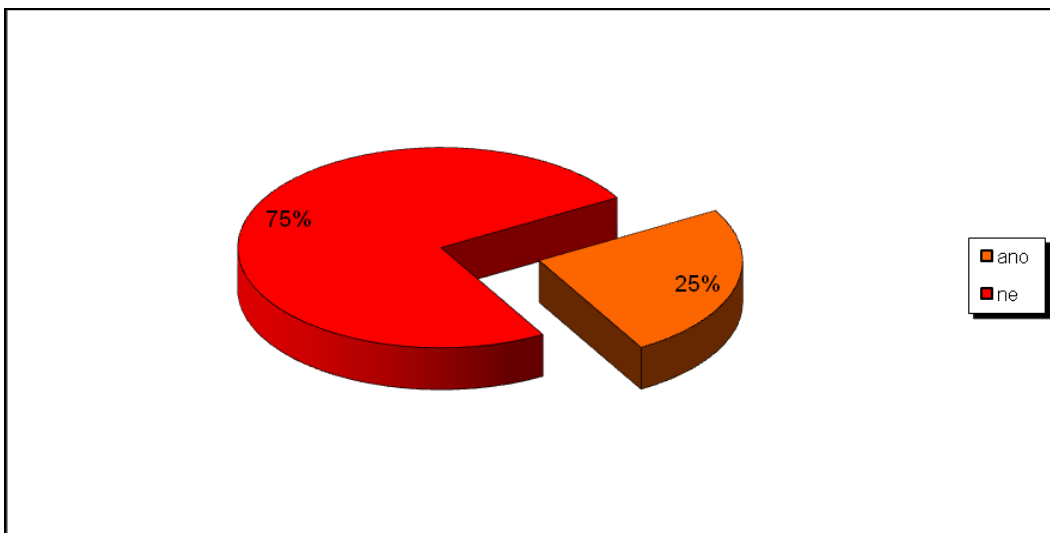
U této otázky byla převaha záporných odpovědí. Netuším, zda děti opravdu neví nebo se jim jen nechtělo organizace jmenovat. Každopádně to zhlédávám jako velký nedostatek. Podle mě by měl každý znát alespoň jeden název. Pokud děti organizace znaly, tak uvedly *Linku bezpečí* a *HELP ME*.

Důvodem neznalosti může být nedostatečná informovanost ze strany pedagogů, kteří nemusí na znalosti dostatečně dbát a nepokládají to za nutné vědomosti.

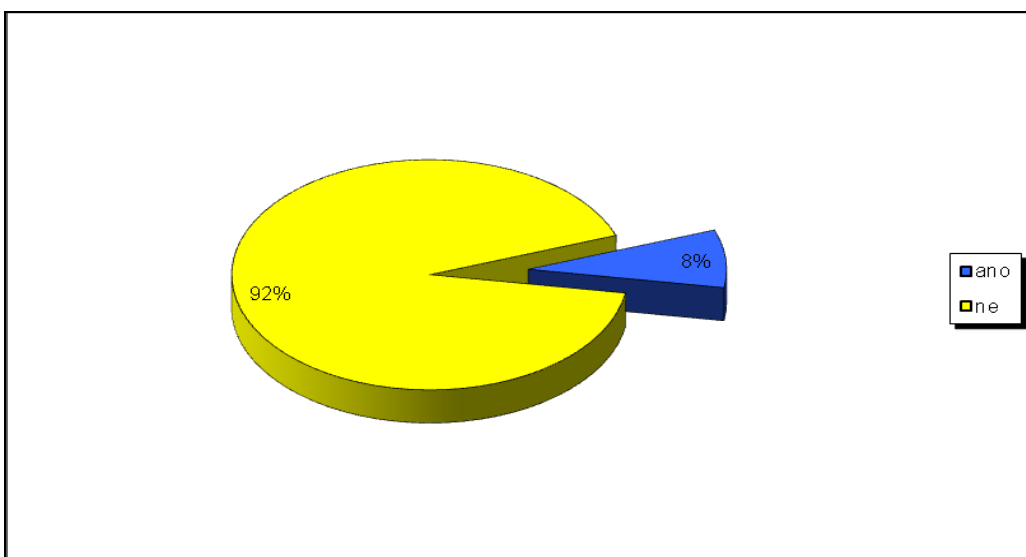

12) Setkal/a jsi se někdy ve svém okolí s domácím násilím?

Jedná se o otázku osobní a pro někoho může být frustrující. Odpověděli mi však všichni žáci. Většina dotazovaných, tedy 24 odpovídajících, se s násilím nesetkala. Zbytek, tedy 8 vrstevníků uvedla, že se s domácím násilím ve svém okolí setkala. Záleží však na tom, co děti za závažné násilí pokládají.

13) Byl jsi sám/sama někdy obětí domácího násilí?

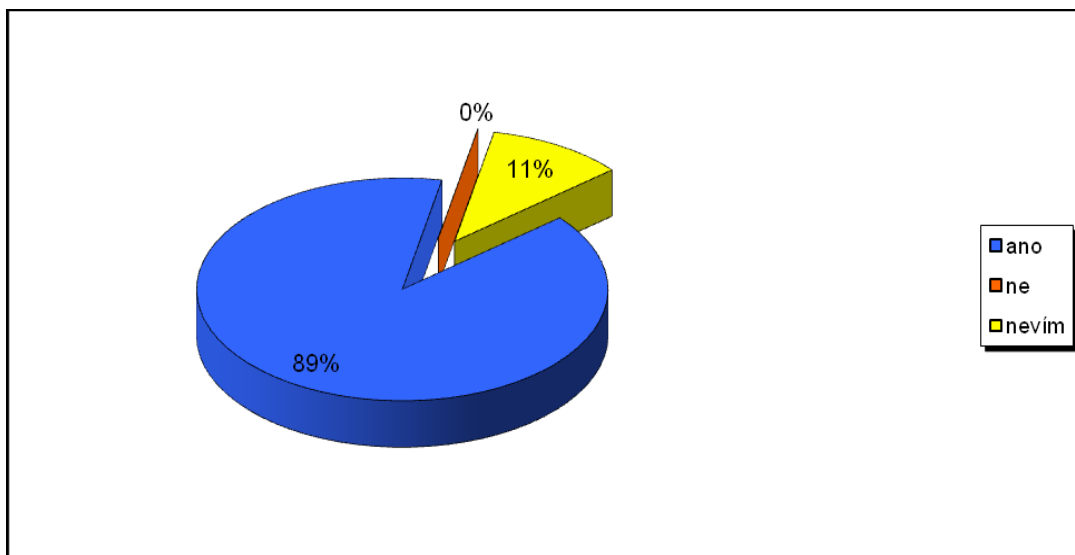

92 % dotazovaných nebylo obětí domácího násilí. 3 žáci však uvedli kladnou odpověď.

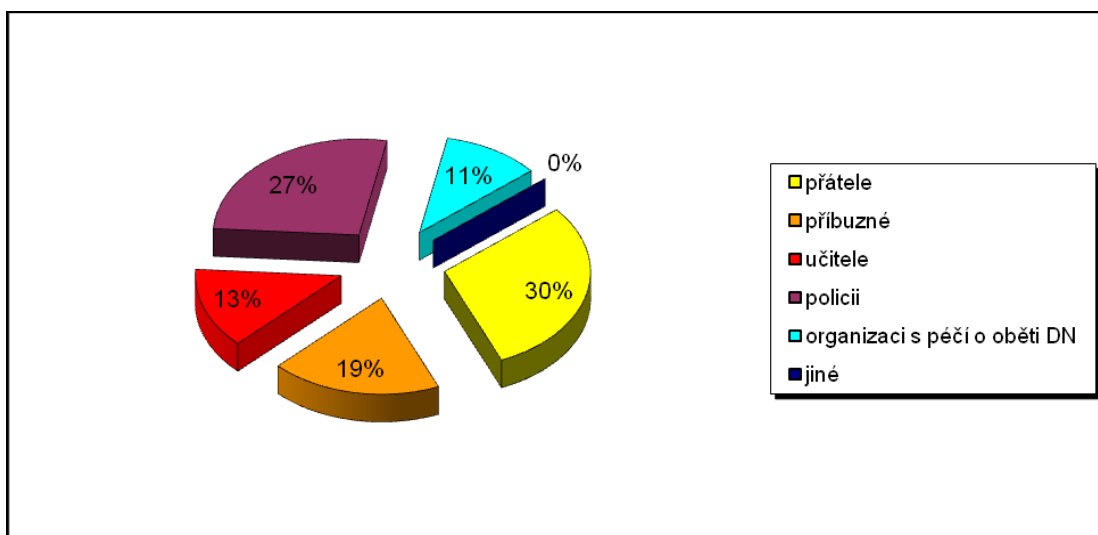
14) Kdyby se ti kamarád svěřil, že je svědkem násilí u nich doma, podpořil bys ho a pomohl mu?

Žádný repondent nevedl, že by kamarádovi nepomohl. Za tento výsledek jsem velmi ráda, protože pro děti, které jsou týrané, je podpora a pomoc vrstevníků a přátel to nejdůležitější. Potřebují vědět, že v tom nejsou samy a mají zázemí. Je důležité, aby se měly na koho obrátit a mohou někomu blízkému důvěřovat.

Pár dětí neví, zda by kamarádovi nabídly pomoc. Může to být tím, že se v takové situaci nikdy neocitly. Neví, co by měly podniknout a co se od nich očekává. Možná mají strach, co taková situace obnáší a zda by dokázaly pomoci správně.

15) Koho bys požádal/a o pomoc v případě domácího násilí?

Jak jsem již uvedla, největší důvěru mají dospívající ke svým kamarádům, a těm by se také nejvíce svěřili se svými problémy. Jako další byla uvedena policie, což mě překvapilo. Je důležité, aby oběti a svědkové v tomto případě měli důvěru v odborníky a legislativu. Není lehké se svěřit cizí osobě, i když zrovna policie může situace ihned začít řešit. Zvláštní je, že příbuzní a učitelé jsou v pořadí až za policií. Přece jen mají k dětem blíže a znají je lépe, což poskytuje

lepší možnosti pomoci. Organizace s péčí o oběti domácího násilí byly zvoleny jako poslední východisko. Je škoda, že informovanost není větší a jejich pomoc by nebyla využita.

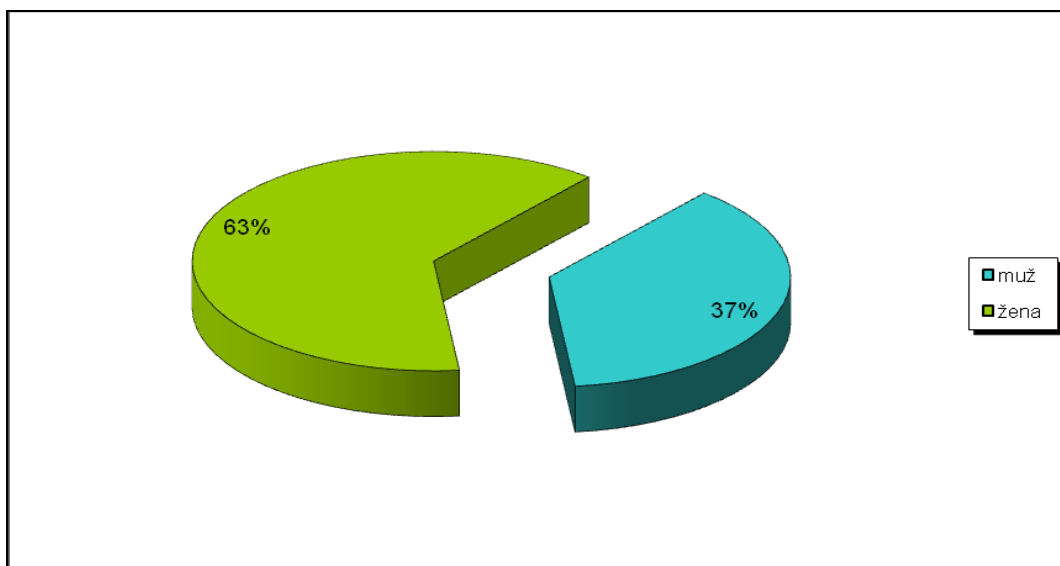
Jako praktický příklad mohu uvést odpověď psychicky týrané dívky (14 let), která mi k otázce připsala: “ *Nikomu bych o tom neřekla, možná své nejlepší kamarádce* ☹ “

Integrovaná střední škola Slavkov u Brna

Na ISS mi byly dotazníky vyplněny od studentů maturitního oboru Hotelnictví. Žákům bylo šetření předloženo k vyplnění v rámci předmětu Základy společenských věd jejich vyučujícím. Respondentů bylo celkem 78 a jednalo se o žáky z různých ročníků ve věku od 15 do 22 let. Spolupráce byla opět bez problémů a výsledky výzkumu byly zároveň použity pro školní účely.

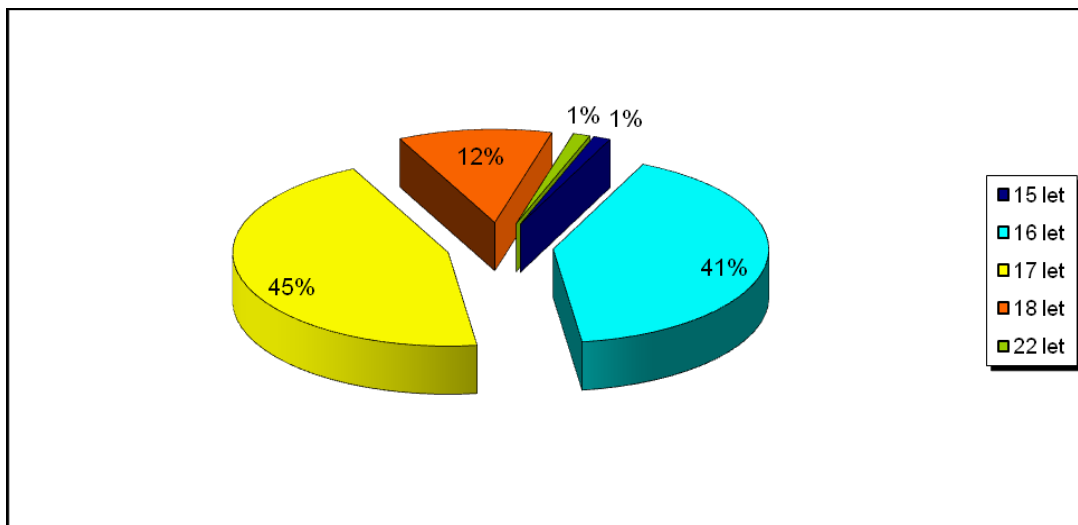
1) Jsi muž/žena?

Z výsledků je jasné, že na oboru Hotelnictví převažuje dívčí kolektiv.

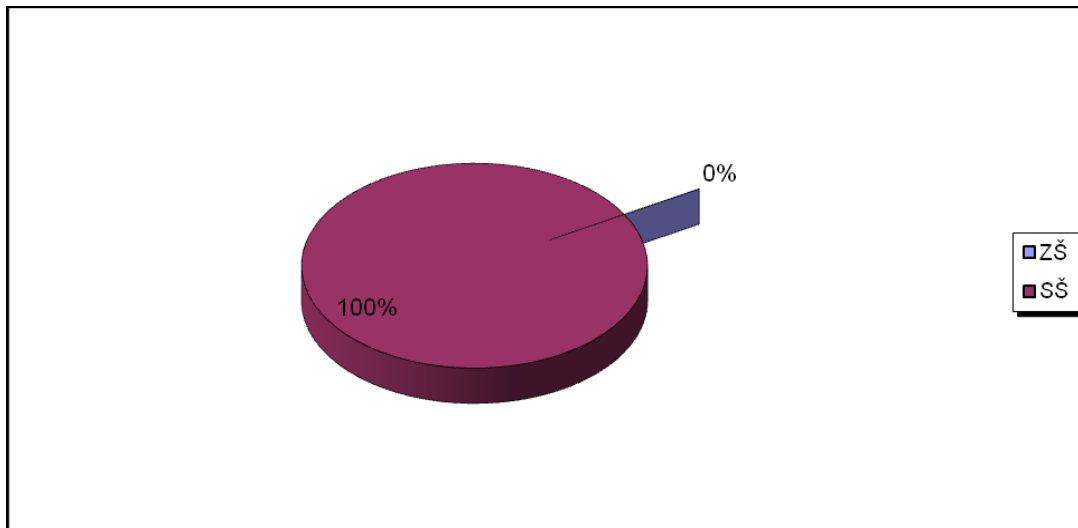
2) Věk:

Dotazníky byly vyplněny od žáků ve věku od 15 do 22 let, tedy ze všech čtyř ročníků.

3) Studuješ ZŠ nebo SŠ?

U této otázky jsem zjišťovala, jakou školu děti studují. Na každou školu jsem dávala dotazníky zvlášť, a proto mi vyšlo 100 %.

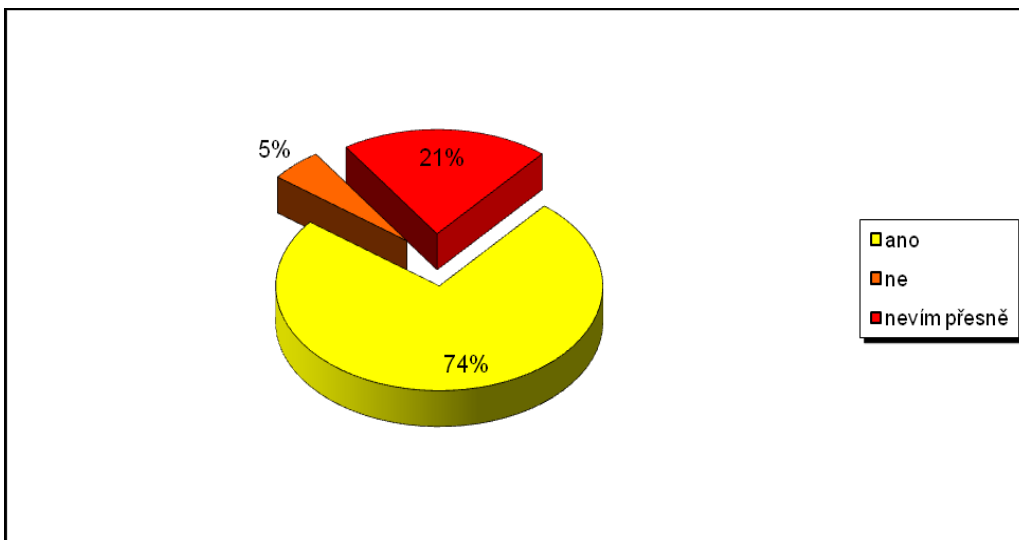

4) Dokázal/a bys vysvětlit termín "domácí násilí"?

U této otázky jsem se chtěla dozvědět, zda dospívající vůbec pojem domácí násilí znají a zda mají nějaké informace o této problematice.

Překvapující pro mě byly čtyři záporné odpovědi. Nejsem si jista, zda respondenti vůbec neví nebo si jen nejsou jistí přesností svých informací. Většina odpovědí byla kladná.

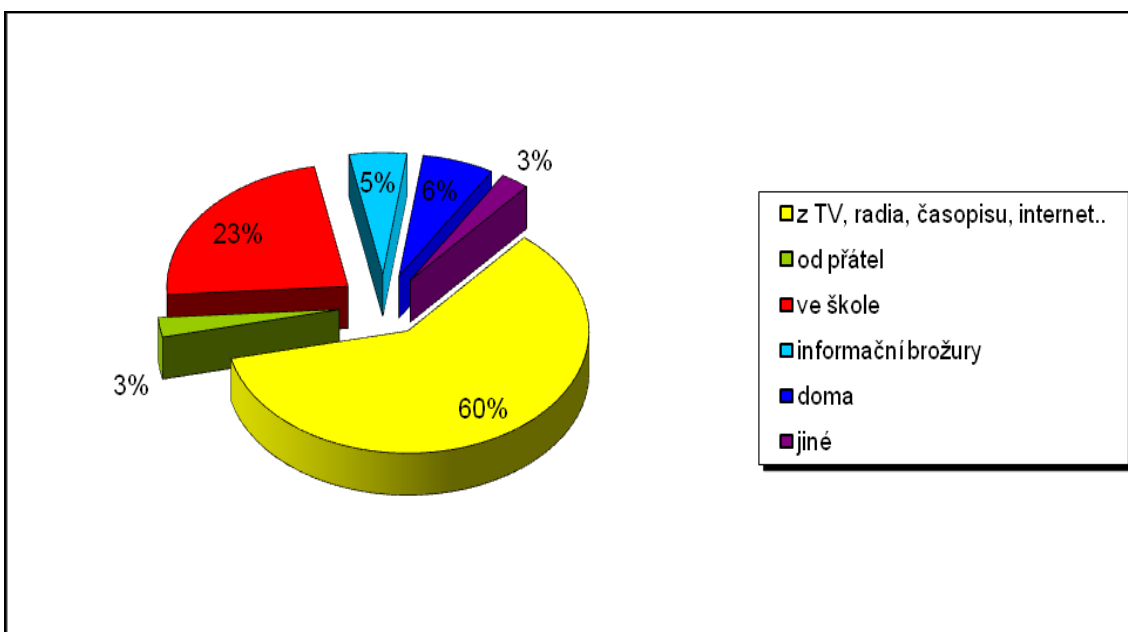

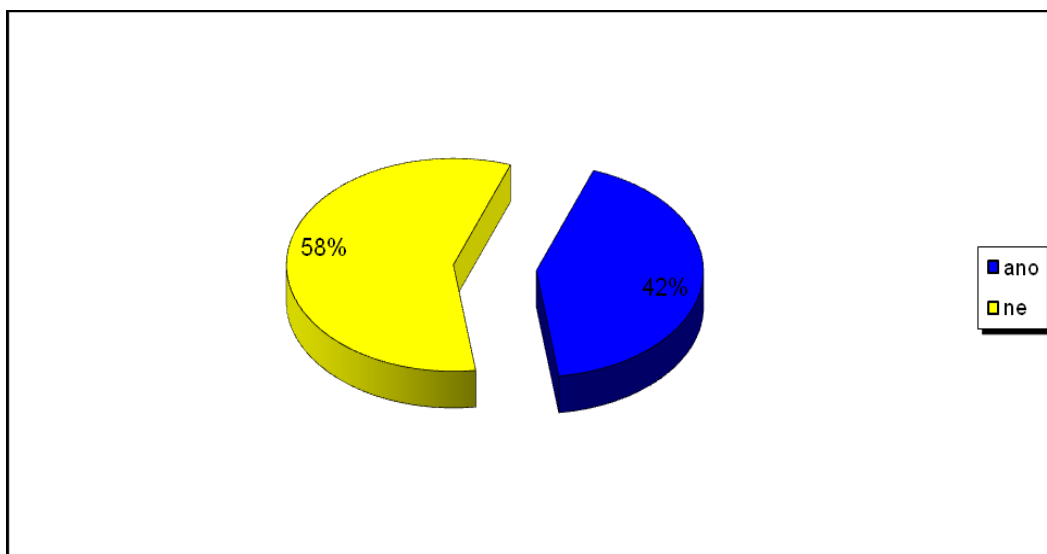
5) Kde jsi získal/a informace o daném tématu?

Zde mne zajímalo, kde žáci informace o domácím násilí získali. Podle předpokladů byl největším zdrojem informací internet, TV a jiná media. Dále se z větší části děti dozvěděly informace ve škole. Podle výsvedků je zřejmé, že problematika byla probírána i u dospívajících doma.

U možnosti “jiné” žáci uvedli, že informace získali ze všech uvedených zdrojů.

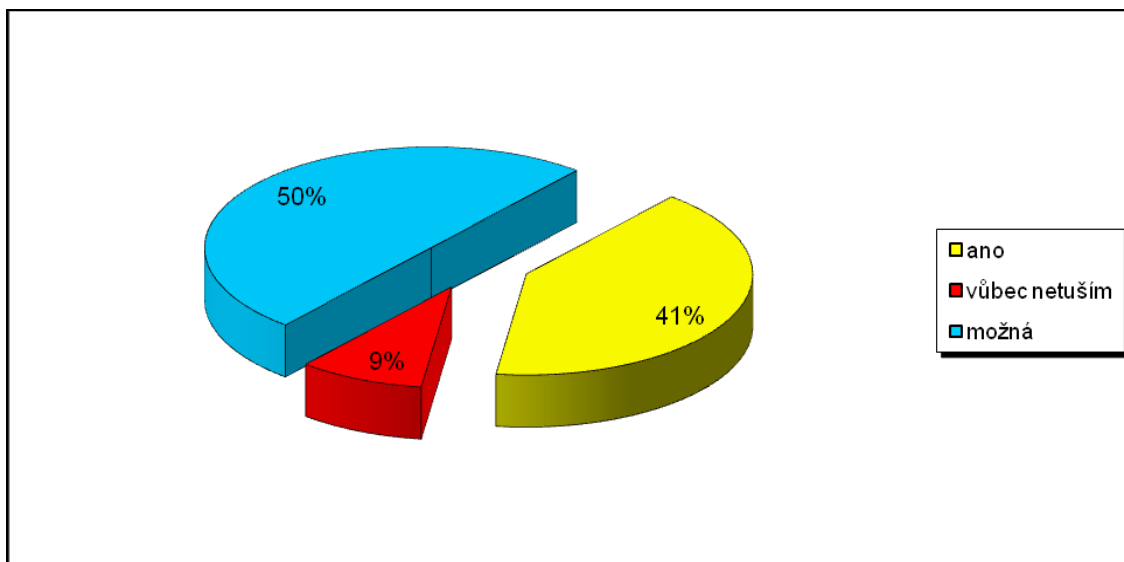

6) Chtěl/a bys získat více informací o problematice domácího násilí?

Z grafu je patrné, že děti o téma domácí násilí nejeví velký zájem. Podle mého názoru jsou ve věku, kdy je jejich pozornost soustředěna na jiné zájmy a o okolí se moc nezajímají. Domnívám se, že by se děti měly vést k tomu, aby se zajímaly, co se okolo nich děje a byly informovány o problémových situacích ve společnosti. Protože právě jejich lhostejnost a nevědomost může vést k tomu, že i kdyby se v jejich blízkosti odehrávalo týrání, tak si toho nemusí všimnout a rozpoznat ho.

7) Dokážeš rozlišit roli agresora a roli oběti? Pokud "ano", podle čeho?

Domnívám se, že rozeznat roli agresora a roli oběti je u násilí základní informací. Zvláště, pokud se jedná o žáky střední školy. 32 respondentů odpovědělo kladně, 7 záporně a 39

si nejsou jistí odpovědí. Tento výsledek neshledávám právě uspokojivým. Připisuji jej tomu, že se žákům nechtělo rozepisovat a přemýšlet. I tak se domnívám, že vědomosti v tomto ohledu nejsou nejlepší.

Pokud děti uvedly “ano”, měly napsat rozdíl mezi agresorem a obětí. Jako odpovědi uváděly např.:

Agresor ubližuje a oběť je ten, komu je ubližováno.

Lidé, kteří jsou obětí tohoto násilí se chovají ve společnosti naprosto odlišně, agresora nepoznáme přímo, pouze pokud nastane situace, kde jeho chování vyvrcholí.

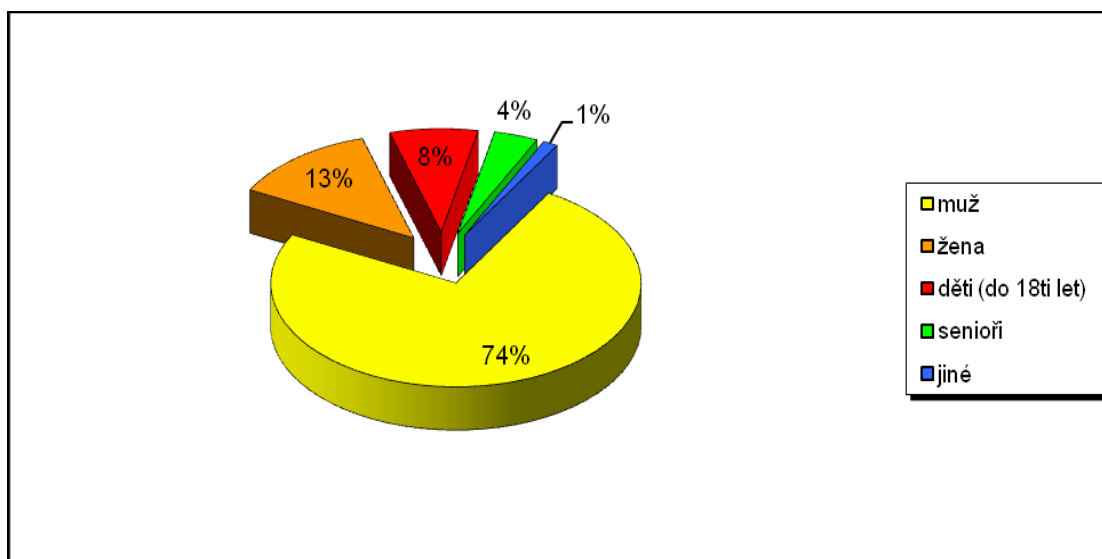
Agresivní není psychicky v pořádku, pítí alkoholu.

Rozdíl je, kdo je bitý a kdo bije.

Agresor může být i žena, podle mě má narušenou psychiku, jinak si to vysvětlit nedokážu; oběť - je bezmocná, může vyhledat pomoc, ale málokdo to udělá, má strach.

Agresor ubližuje, oběť to všechno schytá.

8) Kdo se podle tebe vyskytuje nejčastěji v roli agresora?

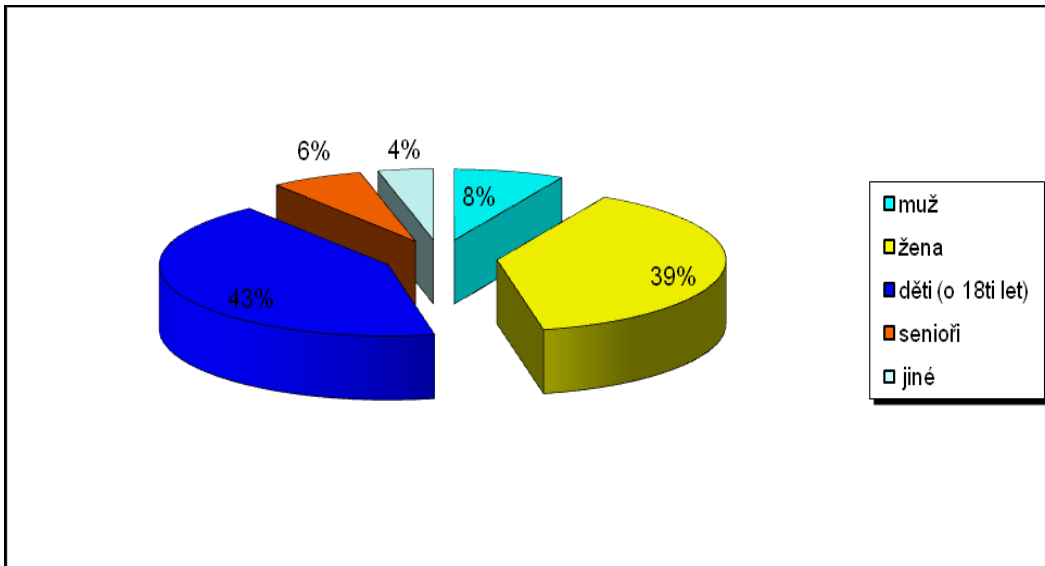

U této otázky jsem se chtěla dozvědět, zda děti ví, kdo se může v roli agresora objevit. Nejčastěji byl zvolen jako agresor muž, po něm žena, děti a senioři.

9) Koho považuješ za nejčastější oběť v domácím násilí?

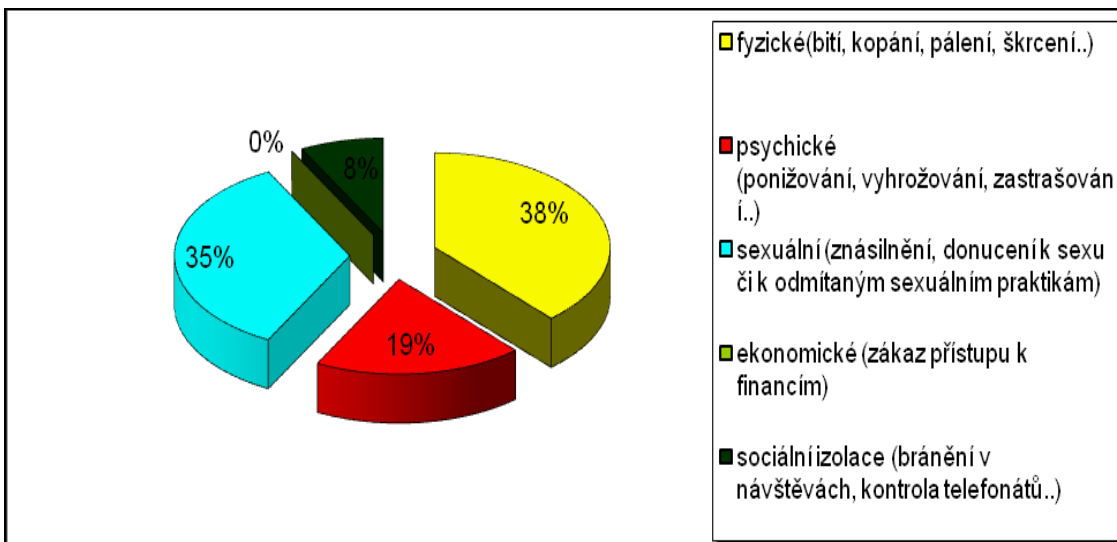
Zde mně zajímalo, koho děti považují za oběť, pokud se jedná o domácí násilí. Předpokládala jsem, že žáci odpoví nejčastěji ženy a děti, a odhadla jsem to správně. Dále uvedli

muže a seniory. Otázka byla zodpovězena správně. Jako jiné bylo uvedeno, že oběťmi se mohou stát všichni uvedení.

10) Kterou formu domácího násilí považuješ za nejnebezpečnější?

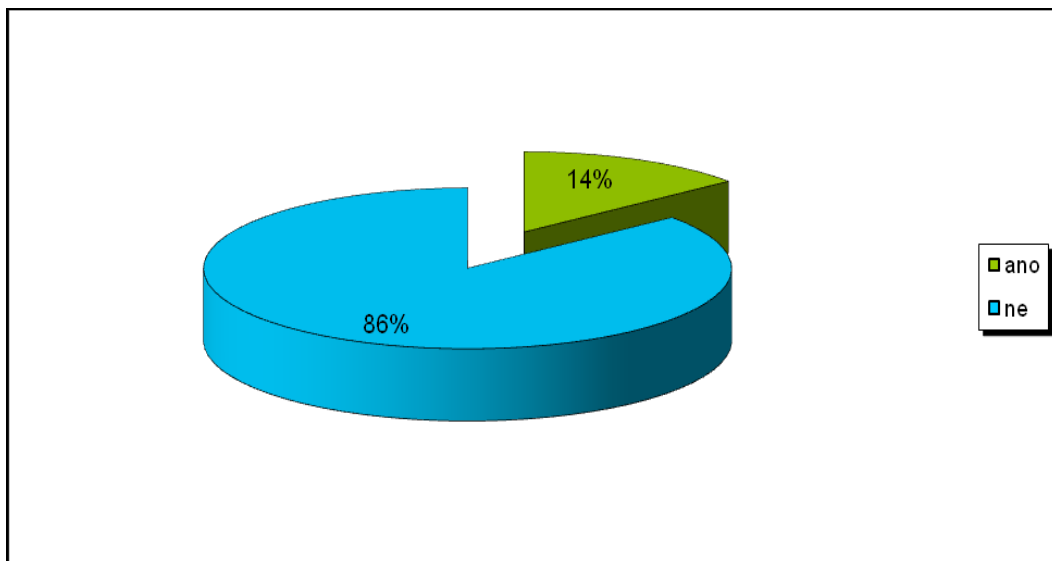
Žáci nejčastěji volili jako nejnebezpečnější formu násilí fyzické, kdy může jít o život. Dále se jednalo o násilí sexuální a psychické. Nikdo z žáků si nevybral jako odpověď ekonomické násilí. 6 dotazovaných shledává jako nejhorší násilí sociální izolaci.

11) Znáš nějaké organizace, které pomáhají obětem domácího násilí?

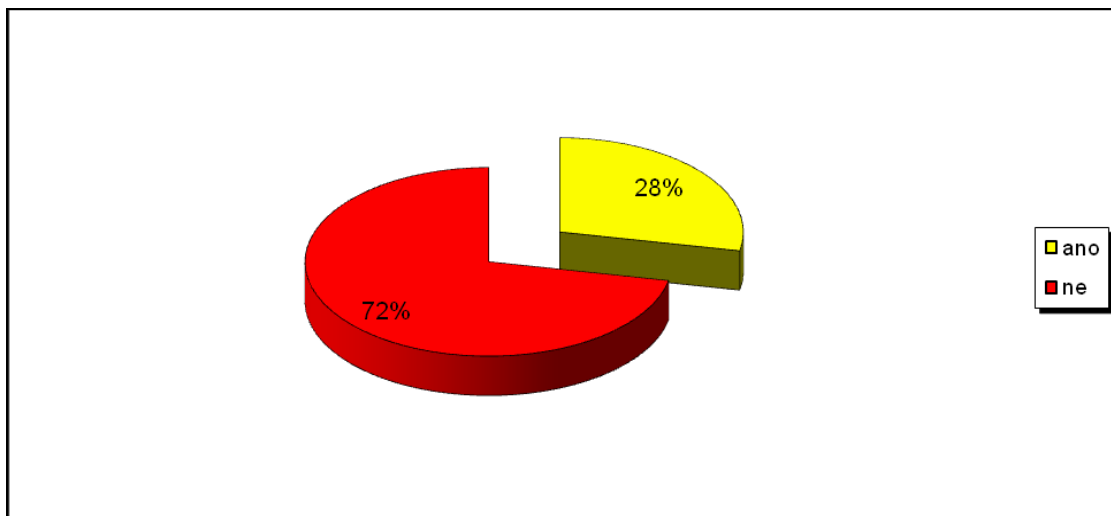
Zajímalo mě, zda mladiství znají organizace, které se věnují obětem násilí a na které se mohou v případě nutnosti obrátit o pomoc. Zde mě odpovědi však překvapily, protože 67 žáků uvedlo, že žádné organizace nezná. Domnívám se, že škola by se měla více dohlédnout na to, aby žáci nějaké organizace znali, protože je to podle mého názoru důležité.

Mezi organizace děti uvedly *Linku bezpečí*, *Linku důvěry* a *AVON* proti domácímu násilí.

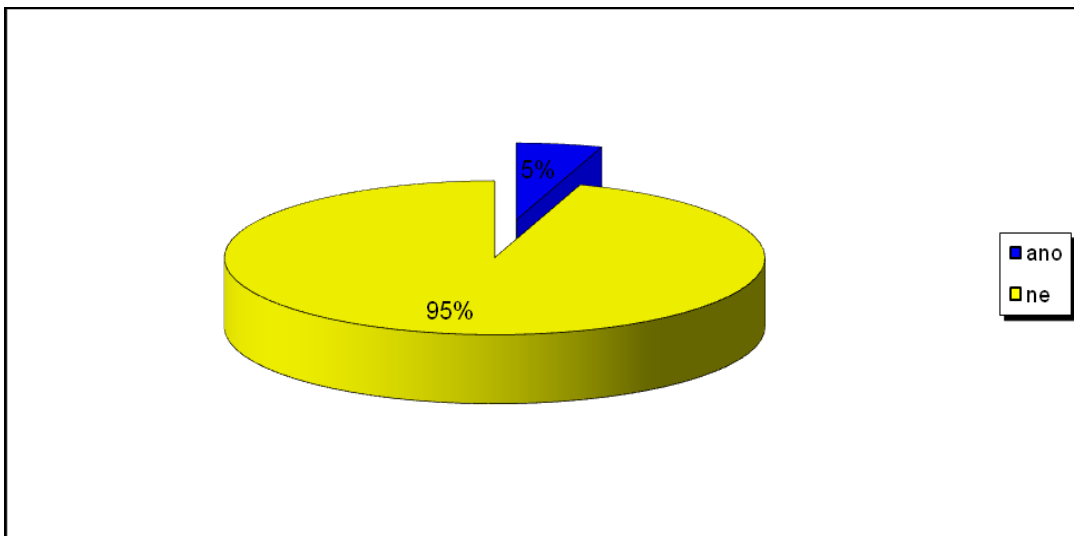
12) Setkal/a jsi se někdy ve svém okolí s domácím násilím?

Všichni žáci mi na tuto otázku odpověděli. 22 dotazovaných zde odpovědělo kladně. Domnívám se, že tento počet je poměrně vysoký.

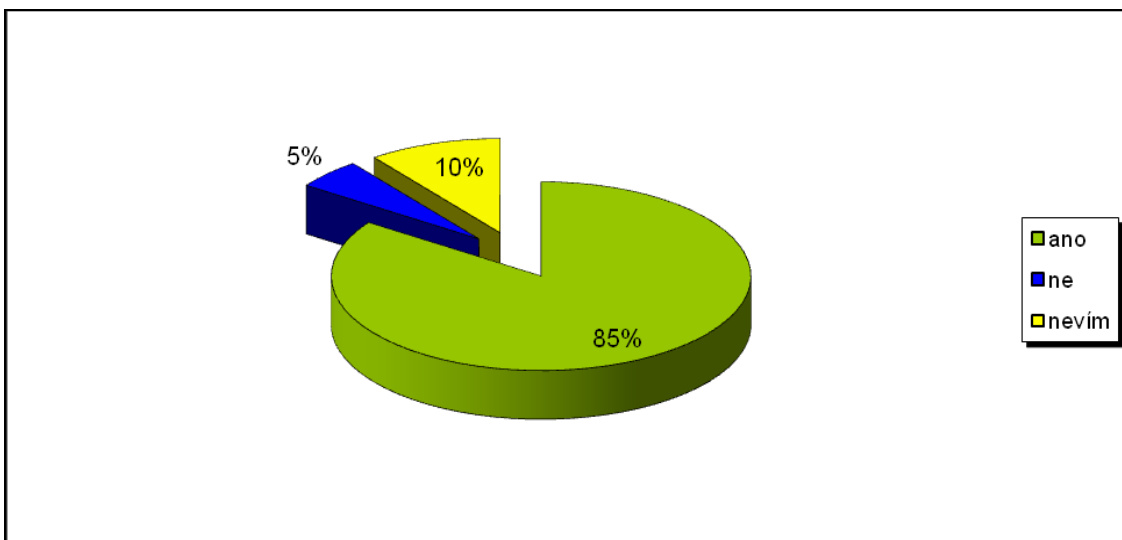
13) Byl/a jsi sám/a někdy obětí domácího násilí?

Jedná se o velmi osobní otázku a i přes to mi 4 žáci odpověděli, že byli obětí domácího násilí.

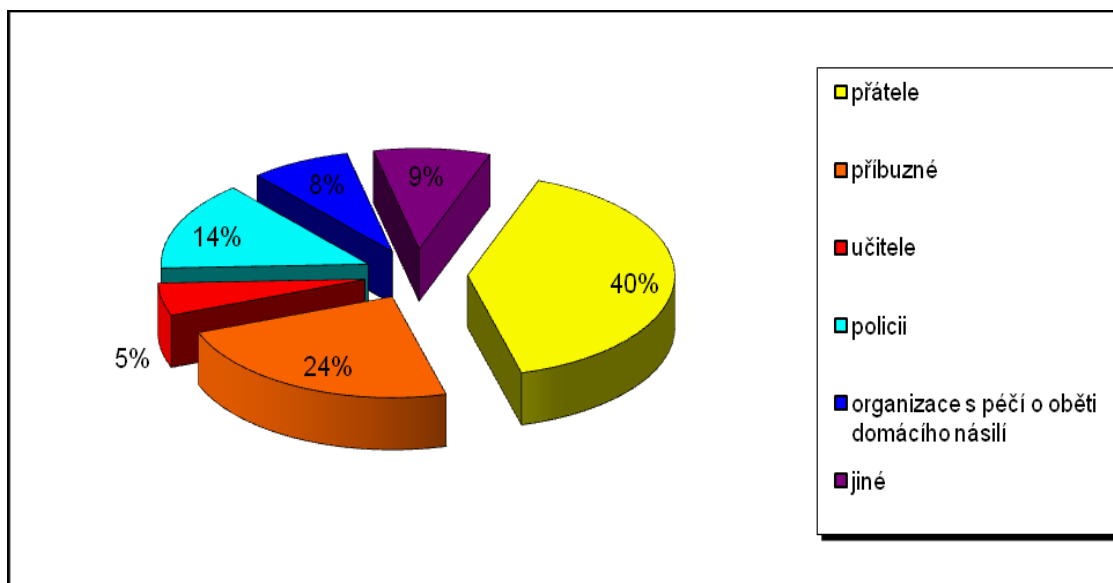

14) Kdyby se ti kamarád svěřil, že je svědkem domácího násilí u nich doma, podpořil bys ho a pomohl mu?

Zajímalo mě, jak by se vrstevníci postavili k tomu, kdyby je někdo požádal o pomoc s vyřešením jejich týrání. Žáci nejvíce volili odpověď kladnou, což je podle mého názoru velmi dobře. Pro mladistvé je důležité, aby necítili lhostejnost a někdo projevil zájem a snahu jim pomoci.

15) Koho by jsi požádal/a o pomoc v případě domácího násilí?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, komu mladiství důvěřují a na koho by se v případě potřeby pomoci obrátili. Žáci opět nejčastěji volili své přátele a příbuzné. Zajímavé je, že policie a organizace pomáhající obětem domácího násilí představují větší zdroj pomoci a důvěry než škola, která k nim má mnohem blíž. To může být způsobeno kantorských sborem, ve kterém děti necítí zájem a podporu.

K odpovědi "jiné" bylo uvedeno, že by děti využily všechny organizace nebo by se nespověřily nikomu.

Z šetření jsou patrné rozdíly vědomostí mezi informovaností žáků ze základní školy a žáků ze střední integrované školy. Podle mého mínění mají určitou představu, co domácí násilí je, co se pod tímto pojmem skrývá, znají základní pojmy týkající se tohoto problému, ale pouze všeobecně. Mladiství získali nejvíce informací z médií, kde nemusí být dle mého názoru informace vždy přesné, správné a nemusí být správně pochopeny. I přes to na ně mají největší vliv. Ze strany dětí není ani zájem se o problematice dozvědět více a vědomosti si utřídit.

Jak z výzkumu vyplývá, největší důvěru mají dospívající ke svým kamarádům. Naproti tomu děti ze střední školy mají větší důvěru v policii a organizace, než děti ze základní školy, které více důvěřují škole. Dobrým signálem je, že pokud by se jejich blízký ocitl v situaci oběti domácího násilí, tak by se mu snažily pomoci.

Závěr

„Zdárná rodina je ten nejkrásnější dar Boží. Já bych ji přirovnala k naladěné lyře: každá struna jiný tón, a přece vspolku nejčistší souhlas.“

(Božena Němcová)

Rodina tvoří pro každé dítě nejzákladnější jednotku na světě. Přináší mu štěstí, lásku, bezpečí a radosti. Svoji práci jsem chtěla ukázat negativní stranu rodiny, kde je násilí, zloba, nenávisť a ponížení. Zaměřila jsem se na násilí domácí, kde se děti vyskytují jako oběti nebo svědci. V teoretické části jsem vysvětlila základní pojem „domácí násilí“, co obnáší a co se pod tímto názvem skrývá. I v dnešní době, kdy se neustále na tento nebezpečný problém poukazuje, se objevují tací, kteří nemají přesné a dostatečné informace. V této oblasti velmi pomáhá sociální pedagogika, která se na tuto problematiku zaměřuje a školí tak odborníky, kteří těmto nevědomostem zabraňují. Proto jsem v práci zmínila i postupy, které je dobré využít pro řešení situace, kdy se dítě ocitne v domácím násilí. Pomoc je pro něj nejen velmi důležitá, ale bezpodmínečně nutná. Existuje mnoho organizací, které obětem pomáhají ve všech směrech. Domnívám se, že pokud oběti a svědkové vědí, že se tento problém netýká pouze jich samotných a je zde někdo, kdo se o ně zajímá a chce jim pomoci, tak je to pro ně rozhodující a může je to podnítit k tomu, aby se situaci vzepřeli a řešili ji. Samozřejmě i přes to, že se odváží tento krok udělat, na ně má vše obrovský negativní dopad. Ve své práci jsem se zaměřila především na dopad fyzický, psychický a dopad na sociální vztahy. Pro jedince, který situaci neprožil je nepředstavitelné, co děti u fyzického, psychického, sociálního a sexuálního násilí zažívají. Jaké problémy, nemoci a noční můry mají. Svoji práci jsem chtěla nastínit základní předpoklady, u kterých se domnívám, že by měly být známé pro každého. Co problematika obsahuje, jaký to má dopad na dospívající, jak můžeme pomoci a jaké organizace se na domácí násilí zaměřují. Snažila jsem se, aby informace obsažené v závěrečné práci, byly užitečné a srozumitelné i pro čtenáře „laika“. Podle mého názoru se však i přes snahu médií, organizací a tisku nepodařilo všechny obyvatele ČR dostatečně informovat. Domnívám se, že je to i nezájmem a dnešní hektickou dobou. Lidé se starají o sebe a své problémy a svět kolem nich je nezajímá. Osudy ostatních lidí, kteří se ocitli v „pekle na zemi“, jdou mimo ně. Jedince politují, ale nezasáhnou.

Ve své praktické části práce jsem se chtěla zaměřit na dospívající, jejich postoj k domácímu násilí a jaký to má na děti dopad. Svůj kvantitativní výzkum jsem provedla formou dotazníku, který byl vyplněn žáky základní a střední školy ve Slavkově u Brna. Žáci všechny otázky poctivě vyplnili. Výsledky škol se lišily a žáci odpovídali různě. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že dospívající nemají přesné informace. Určité vědomosti v oblasti mají, ale nejsou přesvědčivé a jisté. Myslím si, že v jejich věku je zájem směřován na věci, které jsou pro ně zajímavější. A i když se o tom učí ve škole, slyší to v televizi a čtou na internetu, tak to pro ně není podstatné a nesměřují na to svůj zájem. Přesto se domnívám, že v jejich věku jsou informace ohledně domácího násilí nutné. Jsou ve věku, kdy procházejí bránou dospělosti, mohou se s tímto problémem setkat, ale nebudou si s ním třeba vědět rady.

Z mého hlediska si myslím, že by se lidé měli více o své okolí zajímat, nebránit se novým informacím a případně podat pomocnou ruku, pokud to někdo potřebuje. K tomu, aby se domácímu násilí zabránilo, je potřeba všímavost. Kvůli naší lhostejnosti může oběť přijít i o život, protože jsme to přehlíželi nebo se báli zasáhnout a přivolat pomoc. Proto doufám, že se lidé zamyslí a pomohou blízkému v jeho nejtěžších chvílích.

Protože se mi mezi respondenty vyskytli dospívající, kteří se s domácím násilím setkali, vytvořila jsem pro obě školy přehledy organizací, které pomáhají obětem a svědkům domácího násilí. V seznamu jsou uvedeny názvy organizací, jejich adresy a kontakty. Důvodem jeho vytvoření byla i skutečnost, která z výsledků jasně vyplývá - tedy neznalost institucí, které by mohly pomoci a na které se mohou žáci obrátit.

Resumé

Bakalářská práce se zabývá problémem domácího násilí páchaného v současnosti na dětech a mládeži. V násilném prostředí může být dítě nejen svědkem, ale i obětí týrání či zneužívání. Práce je zaměřena na různé druhy domácího násilí, jeho vliv na vývoj mladého člověka a v neposlední řadě i na pomoc obětem domácího násilí.

Práce také uvádí instituce, které obětem domácího násilí mohou poskytnout potřebnou pomoc a postupy, které jsou využívány v případě problému páchaného násilí a při jeho řešení. Sleduje problém z hlediska dětí a mládeže a jejich přístup v případě výskytu domácího násilí jejich vrstevníků. Jejím cílem je seznámit čtenáře s uvedenou problematikou a poukázat na hrozby, které se mohou za domácím násilím skrývat.

Anotace

Domácí násilí je pro dospívajícího velmi nebezpečné. Existuje několik forem násilí - fyzické, psychické, sexuální, ekonomické a sociální. Dítě má problémy ve škole i s vrstevníky. Násilníkem může být matka, otec nebo jiný dospělý příbuzný. Domácí násilí dítě poznamená na celý život a potřebuje pomoc odborníků. Situace je pro dítě velmi těžká, kdy cítí nenávist i lásku k agresorovi.

Klíčová slova

Násilí, domov, dospívající mládež, agresivita, zákon, centrum pomoci, ubližování, rodina, ochrana, domácí násilí, týrání, CAN-syndrom, zanedbávání, oběť, svědek .

Annotation

The domestic violence is for teenagers very dangerous. There is a lot of forms of violence – physical, psychical, sexual, economic and social. A child has problems at school and with the peers. The aggressor could be a mother, a father or other adult relative. The domestic violence impacts child for whole life and a child needs a help from the experts. This situation is for a child very hard, when a child feels a hate and a love to the aggressor.

Key words

Violence, home, teenagers, aggressiveness, law, help center, harm, family, protection, domestic violence, abuse, CAN-syndrom, nevléct, victim, witness.

Seznam použité literatury

1. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008. 160 s. ISBN 978- 80-247-2207-8.
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila; VITOUŠOVÁ, Petra; et al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
3. HRUBINKOVÁ, Zuzana; et al. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha: Grada, 2008. 280 s. ISBN 978-80-247-1593-3.
4. KELNAROVÁ, Jarmila; MATĚJKOVÁ, Eva. *Psychologie 1. díl – Pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2010. 162 s. ISBN 978-80-247-3270-1.
5. KRIEGELOVÁ, Marie. *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. Praha: Grada, 2008. 176 s. ISBN 978-80-247-2333-4.
6. LANGMEIER, Josef; KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. 352 s. ISBN 80-247-1284-9.
7. LEIFER, Gloria. *Úvod do porodnického a pediatrického ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2004. 992 s. ISBN 80-247-0668-7.
8. MACHOVÁ, Jitka; KUBÁTOVÁ, Dagmar; et al. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada, 2009. 296 s. ISBN 978-80-247-2715-8.
9. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
10. PEŠOVÁ, Ilona; ŠAMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Praha: Grada, 2006. 152 s. ISBN 80-247-1216-4.
11. SATIR, Virginia. *Kniha o rodině*. Praha : Práh, 1994. 350 s. ISBN 8090132502.
12. ŠPAŇHĚLOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2011. 179 s. ISBN 978-80-247-3181-0.
13. ŠPATENKOVÁ, Naděžda; et al. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada, 2011. 200 s. ISBN 978-80-247-2624-3.

Internetové zdroje

14. <http://www.acorus.cz>
15. www.bkp.cz

16. <http://www.detidoma.eu>
17. <http://www.domacinasili.cz>
18. <http://www.donalinka.cz>
19. www.ehow.com
20. <http://en.wikipedia.org>
21. <http://ezinearticles.com>
22. <http://www.findcounseling.com>
23. <http://hledej.idnes.cz>
24. www.helpguide.org
25. <http://www.ic-brno.cz>
26. <http://www.idtbrno.cz>
27. www.is.muni.cz
28. www.magdalenium.cz
29. <http://www.mp-opava.cz>
30. www.nasilidoma.cz
31. <http://www.persefona.cz>
32. www.policie.cz
33. <http://www.rodina.cz>
34. <http://www.stopnasili.cz>